

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. l. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XVI.

Celovec, petek, 7. april 1961

Štev. 14 (986)

Eichmann pred sodniki

Prihodnji terek zjutraj se bo pred jeruzalemskim sodiščem začela sodna razprava proti enemu največjih zločincev, kot jih pomni zgodovina človeštva — proti bivšemu SS-Obersturmbannführerju Adolfu Eichmannu, odgovornemu za »dokončno rešitev židovskega vprašanja« v smislu nacistične teorije o gosposki rasi. Obtožnica, ki so jo izdelali v več mesecev trajajočem podrobnem delu, vsebuje 50.000 besed in je zgrajena na 4000 strani obsegajočem dokaznem gradivu vključno 1450 originalnih dokumentov. Proces v Jeruzalemu bo predvidoma trajal najmanj dva meseca in bo sodišče zaslišalo dolgo vrsto prič.

S tem bi bil v skupih besedah napovedan dogodek, ki se bo začel odvijati prihodnji teden pred očmi vse svetovne javnosti. Kajti po vsem svetu z največjim zanimanjem spremljajo zadnje priprave za proces, na katerem Eichmannu ne bodo sodili le kot človeku, ki je zagrešil nepopisne zločine, predvsem kot predstavniku krvavega nacističnega nasilja. Zato v Jeruzalemu ne bo sedel na zatožni klopi le Eichmann sam, v njegovi osebi se bo pred roko pravice znašel nacizem v celoti, v vsem svojem nečloveškem zverinstvu, s katerim je v krvavi dobi tretjega rajha od 1933 pa do 1945 koplil zločin za zločinom nad mnogimi narodi. Med razpravo se bo pred očmi svetovne javnosti še enkrat odvijala pretresljiva revija nepopisnih grozodejstev, ki jih je nemški narod pod vodstvom svojih zločinskih Führerjev zagrešil nad človeštvom.

Ne bi hoteli trditi, da so v polni meri upravičena mnenja tistih, ki danes govorijo o kolektivni krivdi Nemcev. Toda ni slučaj, da se posamezni voditelji današnje Nemčije odločno distancirajo od zločinov, ki jih je zagrešila nacistična Nemčija. Dejstvo namreč je, da so v Zahodni Nemčiji danes še vedno ali že spet na merodajnih mestih ljudje, ki bi prav tako kot Eichmann spadali pred sodišče, kjer bi se morali zagovarjati za svoje zločinsko početje v času nacizma. In v tem pade velika krivda tudi na oblasti poveljne Nemčije, ki ni le zamudila klicati na odgovornost obremenjene vojne zločince, marveč je celo dopustila in še vedno dopušča — ne oziraje se na številni dokazni material —, da ljudje krvavih rok danes spet soodločajo pri krojenju usode nemškega naroda.

Zato se ne smemo čuditi, ko beremo poročila zveznega urada za denacijakacijo v Ludwigsburgu, ki navaja, da ima sicer registriranih 80.000 nacističnih zločincev, ki so krivi za pokole v koncentracijskih taboriščih ali drugje, da pa so bile le v tisoč primerih zaključene preiskave in bodo procesi izvedeni v prihodnjih 12 mesecih. Ne glede na to, da v navedenem številu nacističnih zločincev še zdaleka niso zajete vse osebe, ki so si omadeževale roke in vest z grozodejstvi nad nedolžnimi žrtvami, se bodo ob dosedanjem tempu nemškega pravosodja obremenjeni nacisti lahko še precej dolgo skrivali pred zasluženimi kaznjami.

Obseg in teža krivde poveljne Nemčije pa se še povečata, če pomislimo, da tak odnos do predstavnikov proslulega nacističnega režima daje potuho in vzpodbudo za novo požolvanje nacistične miselnosti, kot se je zlasti pokazala pred dobrim letom pri ponovnih protizidovskih izgedih in ki se stalno manifestira v poveljevanju zločinskih pobodov hitlerjevskih tolpa po raznih deželah Evrope.

Tukaj pa je treba vedno spet poudarjati, da pri tem žal tudi Avstrija ni brez slesherne krivde. Ne samo, da je neonacizem tudi v naši državi nevaren pojav, marveč so enako kot v Zahodni Nemčiji tudi pri nas ostali nekaznovani še mnogi, ki so kot blapci nacističnih zavojevalcev zagrešili ostudne zločine nad svojo avstrijsko domovino in njenim prebivalstvom. Predaleč bi vodilo, če bi hoteli podrobno naštevati njihova zločinska dela ugotoviti pa moramo tudi ob tej priložnosti, da govorijo danes veliko besedo po naših vaseh spet tisti ljudje, ki so v prvi republiki pripravljali pot nacizmu v Avstrijo ter so v letih 1938—1945 — enako kot Eichmann nad Židi — uresničevali genocidni načrt »dokončne rešitve« nad koroškimi Slovenci. In velika krivda pade na Avstrijo, če se celo v dunajskem parlamentu pojavijo glasovi,

Tako pa štejejo drugod:

Popolna enakopravnost manjšin

tudi pri popisu prebivalstva

V zadnjih dveh številkah našega lista smo obširno poročali o stvareh, ki so se pri letošnjem ljudskem štetju v Avstriji dogajale v zvezi s popisom »občevalnega jezika« in ugotovili, da v naši državi tudi ljudska štetja služijo decimiranju manjšin. Ravno zato je zanimivo pogledati, kako to vprašanje rešujejo drugod, v državah, kjer prav tako poleg večinskega naroda živijo tudi manjšine. Zanimivo primerjavo v tej zvezi omogoča Jugoslavija, kjer se je ljudsko štetje izvajalo v istih dneh kot v Avstriji, namreč s stanjem 31. marca 1961.

Manjšine v Jugoslaviji uživajo res popolno in vsestransko enakopravnost, ki ni zapisana le na papirju, marveč se odraža v vsakdanjem življenju. Eden od vidnih dokazov te enakopravnosti je vsekakor dosledna dvojezičnost na področjih, kjer živijo narodne manjšine. In to dvojezičnost so v polni meri upoštevali tudi pri letošnjem ljudskem štetju. Ne samo, da pripadnikov manjšin niso pregovarjali in silili, naj zavajajo svojo narodnost in svoj materni jezik ter se v nasprotju z resnico priznajo k večinskemu narodu, marveč so v okrajih kjer žive manjšine, razdelili vsem prebivalcem, enako pripadnikom večinskega in manjšinskega naroda, dvojezične popisne listine in nalepili dvojezične plakate, ki so opozarjali na popis.

Jugoslovanske oblasti so s tem le še ponovno pokazale, da je zanje vprašanje dvojezičnosti na področjih narodnih manjšin nekaj popolnoma naravnega, ne glede na to, ali jih k temu obvezujejo mednarodne ali dvostranske pogodbe ali ne.

Na tem primeru bi se Avstrija lahko še mnogo učila; predvsem pa bi se lahko učila razlikovati med formalno in resnično demokracijo!

Kancler Raab se poslavlja

Na podlagi sklepa zadnjega posvetovanja ÖVP-jevskega vodstva bo kancler Raab prihodnji terek uresničil svojo večkrat ponovljeno napoved: odstopil bo kot šef zvezne vlade ter mesto kanclerja prepustil svojemu nasledniku dr. Gorbachu, sedanjemu predsedniku ÖVP.

S tem se bo zaključila skoraj na dan točno osem let trajajoča Raabova era, ki je avstrijski politiki brez dvoma vtilnila svoj poseben pečat. Čeprav tudi Raab kot kancler ni sam usmerjal vladno politiko, ker je vsaka odločitev v veliki meri odvisna od sporazuma s koalicijskim partnerjem, pa bo njegovo ime le ostalo tesno povezano z razvojem Avstrije v teh osmih letih. Ne da bi skušali zmanjšati ali po nepotrebnem napihovati njegove zasluge, je treba ugo-

toviti, da je bil Raab na čelu avstrijske vlade v letih, ko je Avstrija vodila zadnjo bitko za državno pogodbo in ko so bili po dosegu popolne svobode dani pogoji za uspešen razvoj gospodarstva.

Ko se je Raab zadnjo nedeljo poslavljaj od avstrijskega prebivalstva v svoji redni oddaji po radiu, je to razvojno pot poveljne Avstrije tudi posebej naglasil. Kot nekakšno oporoko odhajajočega kanclerja pa je smatral njegov poziv obema vladnima strankama, naj se tudi v bodoče ravnata po načelu medsebojnega sodelovanja, ki se je v preteklosti izkazalo za najbolj uspešno pri upravljanju naše države. Upati je le, da se bo tega priporočila držala tudi nova vlada pod kanclerjem Gorbachom, kateri je že večkrat izjavil, da mu dosedanja oblika sodelovanja med ÖVP in SPÖ ne ugaja.

Vsekakor je pričakovati, da bo prišlo v tej zvezi do resnega pomenka med obema vladnima strankama, ker želi novi kancler Gorbach razčistiti vprašanje bodoče koalicije še prej, preden bo 19. aprila podal programatično izjavo nove zvezne vlade.

Vseafriška konferenca ugotavlja:

Oblike novega kolonializma predstavljajo največjo grožnjo za afriške države

Enotedenska vseafriška konferenca v Kairu je sprejela vrsto važnih sklepov, ki bodo vsestransko vplivali na nadaljnji razvoj afriške celine. Predvsem je bilo ugotovljeno, da je prišel trenutek, ko je treba okrečiti borbo proti kolonializmu. Največjo grožnjo za afriške države, ki so si že pridobile svojo neodvisnost ali ki jo bodo v kratkem pridobile, pa predstavlja novi kolonializem, katerega predstavniki so Amerika, Zahodna Nemčija, Izrael, Velika Britanija, Belgija, Nizozemska, Južna Afrika in Francija, ker se za doseg svojih kolonialističnih ciljev poslužujejo ustanavljanja slamatih vlad, potvarjanja volilnih rezultatov, ustvarjanja sporov, držanja afriških držav pod gospodarsko odvisnostjo kolonialnih sil, gospodarskega prodiranja z investicijo kapitalov, dajanja posojil in finančne pomoči ter ustanavljanja vojaških oporišč.

Na konferenci pa niso naštevati le »grehe« kolonialnih sil, marveč so sklepali tudi o konkretnih ukrepih, s katerimi bodo okrepli

V Kongu še ni pomiritve:

Vojna med Čombejem in OZN

Zgrešena politika generalnega sekretarja Hammarskjölda v Kongu rodi svoje sadove. Odpadniški predsednik pokrajine Katange Čombe je v zahvalo za podporo, ki jo je prejemal od Združenih narodov, praktično napovedal vojno četam OZN. V glavnem mestu Katange je prišlo do spopada med Čombejevimi tolpmi in vojaki Združenih narodov, ki so imeli povelje, da zagotovijo mir v tem delu Konga. Naslednjega dne pa so časopisi in radio v Katangi vedeli poročati o »veliki zmagi Čombejeve vlade nad OZN«.

Prav tako pa tudi v drugih predelih Konga še ni prišlo do pomiritve. Vmešavanje tujih sil v notranje zadeve Konga ima za posledico nadaljnje razbijanje enotnosti Kongožanov in je bila konec zadnjega tedna proglašena nova »država« Kvango. Nadaljujejo se spori med režimom Kasavubuja ter predsednikom zakonite kongoške vlade Gizengo, kateri je bil te dni proglašen za edinega zakonitega predsednika celotnega Konga.

Trenutno je položaj v Kongu tak, da se zahodne sile in vodstvo OZN še vedno opirajo na predsednika Kasavubuja, medtem ko so se neodvisne afriške države na svoji nedavni vseafriški konferenci v Kairu izrekle za Gizengo, ki so ga priznale za edinega zakonitega predsednika Konga in mu zagotovile vso podporo v boju za dokončno osvoboditev in neodvisnost dežele.

Pogajanja med Alžirijo in Francijo ponovno v nevarnosti?

Za danes je bil napovedan začetek pogajanj med predstavniki francoske vlade ter začasne alžirske vlade o prekinitvi vojne v Alžiriji. Toda takorekoč v zadnjem trenutku je prišlo do dveh dogodkov, ki sta pogajanja ponovno spravila v nevarnost. Najprej so francoski nacionalisti, ki se upirajo pomiritvi v Alžiriji, izvedli atentat na občinsko hišo v Evianu, kjer naj bi bila pogajanja (pri tem je bil ubit predsednik evianske občine Camillo Blanc), nato pa je francoski minister za Alžirijo Joxeo podal izjavo, da se ne bo pogajal le s predstavniki začasne alžirske vlade, marveč tudi z odpadniško alžirsko skupino, katere nasprotuje osvobodilnemu boju Alžircev.

Tako atentat na predvideni kraj pogajanj, še posebno pa izjava francoskega ministra je imela za posledico, da je zastopnik alžirske vlade podal izjavo, po kateri »Alžirci v sedanjih okoliščinah ne morejo priti v Evian«.

Kennedy pride v Evropo

Novi ameriški predsednik Kennedy se je medtem že toliko vživel v državniške posle, da se bo lahko sestel z vladnimi šefi ostalih zahodnih držav, s katerimi bo obravnaval aktualna vprašanja mednarodne politike. Medtem ko je predsednik britanske vlade Macmillan potoval v Washington in mu bo tja sledil tudi zahodnonemški kancler Adenauer, pa bo francoski predsednik De Gaulle sprejel Kennedyja v Parizu, kamor ga je povabil, da vrne njegov lanskoletni obisk v Ameriki.

Vest, da je Kennedy sprejel vabilo De Gaulle, so v Evropi sprejeli z zadovoljstvom in menijo, da bo ameriški predsednik ob tej priložnosti obiskal tudi še druge evropske države.

ki bočejo v zvezi z odškodnino postaviti v isto vrsto sodelavce nacističnega nasilja ter njihove žrtve.

Proces v Jeruzalemu se bo po vsej gotovosti zaključil z izrekom kazni, ki edina more biti pravična za milijonskega zločinca Eichmanna. Toda s tem bo zadoščeno pravici le v enem samem primeru, ostali pa bodo nekaznovani mnogi, premnogi drugi Eichmanni, ki živijo na svobodi v Nemčiji, v Avstriji in drugod po svetu, kamor so zbežali pred zasluženimi kaznjami. In njihovi zločini bodo še naprej kričali po roki pravice in njihove žrtve bodo še naprej trkale na vest človeštva!

g.h.:

Grobe polvorbe v štetju

Ljudsko štetje v Avstriji in na Koroškem je pri kraju. Števeni komisariji so oddali popisne pole okrajnim oblastem, čez nekaj mesecev bodo objavili rezultate. Tudi podatke v rubriki štev. 14 bodo v prihodnjih mesecih seštelili in objavili, namreč podatke o »občevalnem jeziku« prebivalstva. Kakšni bodo ti »rezultati« — o tem si na Koroškem ne dela nihče utvar. Stvari, ki so se med ljudskim štetjem dogajale na Koroškem, so takšne, da ni mogoče pričakovati rezultatov, ki bi vsaj približno ustrezali resničnemu položaju. »Gre za najbolj množične potvorbe dejanskega jezikovnega stanja in za najbolj grobe prekrške tudi v primerjavi z neprijetnimi izkušnjami pri prejšnjih ljudskih štetjih na Koroškem,« piše celovški Slovenski vestnik. Poročila iz koroških vasi to sodbo manjšinskega glasila popolnoma potrjujejo.

Ze davno pred začetkom ljudskega štetja so nacionalistične organizacije — Südmark, Abwehrkämpferbund, Bund der Kärntner Windischen, Kärntner Landsmannschaft in kar je še takih vnezd narodnostnega hujskaštva — posvetile svojo dejavnost načrtnemu prepričevanju prebivalstva, da pri tem štetju ne gre za ugotavljanje jezikovne strukture dvojezičnega ozemlja, temveč za referendum o tem, kdo je domovini zvest in kdo ne. Z drugimi besedami: kdor navede kot svoj občevalni jezik slovenščino, je proti državi. Deželo so preplavili z letaki, v katerih so odkrito pozivali ljudi, naj vpišejo v rubriko 14 napačne podatke, ker da bodo sicer ogrozili »svobodo in nedeljivost Koroške«. Z vsemi sredstvi so skušali razveljaviti uradno definicijo pojma »občevalni jezik« kot jezika, ki ga govore v družini, in zahtevali, naj bi ta pojem razlagali na splošno, torej kot jezik, ki se govori v vsakdanjem življenju. Dosegli so, da so občine imenovalle le minimalno število števnih komisarijev, ki se odkrito priznavajo za Slovence, in da so skoraj v vseh krajih postali števeni komisariji ljudje, ki so se med vojno politično težko kompromitirali in so znani kot izraziti sovražniki Slovencev. Posebno intenzivna pa je bila »vindišarska kampanja«. Ne »slowenisch«, temveč kvečjemu »windisch« naj navedejo kot občevalni jezik tisti, ki iz kakršnega koli razloga ne morejo ali nočejo navesti »deutsch«, kajti »windisch« je tista čudežna formula, ki Korošca reši očitka domovinske nezvestobe in iredentizma — tako se je glasilo javno in zasebno propagandno geslo nacionalističnih agitatorjev, ki so hodili po slovenskih vaseh...

V tistih nekaj dneh popisovanja so se v vsej javnosti pokazale posledice te kampanje. (Opomba uredništva: list nato navaja primere iz raznih krajev in potem nadaljuje): Take in podobne stvari so se dogajale okrog letošnjega ljudskega štetja, ki naj bi ugotovilo, kakšen je »dejanski položaj glede jezikovne strukture na dvojezičnem ozemlju«. Dnevno prihajajo nova poročila o potvorbah in prekrških. V slovenskih krogih v Celovcu sklepajo po dosedanjih podatkih, da je bilo teh primerov največ v Ziljski dolini in v občinah na severni narodnostni meji in da so se tam po nekem skrivnostnem namigu od zgoraj števeni komisariji posebno trudili, da bi zbrisali vsako sled slovenščine. Na teh področjih so se upirali celo navedbi »windische«.

Predstavnštva koroških Slovencev spričo tega seveda ne bodo molčala. Ko bodo vsi podatki zbrani, bodo ukrenili vse, da to ljudsko štetje dobi oceno, kakršno zasluži.

Ze zdaj pa se vprašujejo, kako da so višje avstrijske oblasti dopustile možnost takih množičnih prekrškov in potvorb, ko vendar vse dosedanje izkušnje kažejo, da nacionalistični elementi ljudska štetja vedno izrabljajo v svoje znane namene. Ali pa morda sodi likvidacija manjšine na papirju v sestavni del avstrijske manjšinske politike? Kajti drugače dosedanjih ljudskih štetij ne moremo označiti, ker so njihovi rezultati služili vedno enemu cilju, namreč zmanjševanju uradnega števila pripadnikov manjšine. In če avstrijska vlada ničesar ne ukrene, da bi se ljudska štetja vršila v znosnem ozračju, in če rezultate, ki so jih dobili v takem nenormalnem ozračju, proglasi za veljavne, potem njenega ravnanja ni mogoče drugače oceniti, kot da je raznarodovalno. Sedmi člen Državne pogodbe jasno določa, da mora Avstrija skrbeti za obstoj in razvoj manjšine, ne pa nasprotno.

Koroški Slovenci so že od vsega začetka videli v tem ljudskem štetju neveljavno sredstvo za ugotavljanje narodnostnih razmer na dvojezičnem ozemlju in odločno odklanjajo, da bi na osnovi njegovih rezultatov oblikovali kakršnokoli manjšinsko zakonodajo.

„Delo“, Ljubljana, 2. 4. 1961.

Sejem za plemensko živino v Lienzu

Sejem plemenskih krav in bikov pingavske pasme bo v petek, dne 14. aprila, ob 9.30 uri v Lienzu, Vzhodna Tirolska. Na prodaj bo 100 mladih bikov ter 30 krav in telic. Vse živali izvirajo iz priznane tbc-prostih obratov.

Mladinske delovne akcije v Jugoslaviji:

Mladina — graditelj nove domovine

Jugoslavanska mladina se tudi letos pripravlja na delovne akcije, s katerimi bo po vsej državi prispevala k izgradnji domovine. Osrednja delovna akcija mladine bo tudi v tem letu avto cesta „Bratstvo in enotnost“, kjer bo delalo več deset tisoč mladih brigadirjev in brigadirk. Poleg tega pa bo Jugoslavanska mladina zastavila svoje sile tudi v drugih delovnih akcijah po vseh republikah in bo skupno število mladincev in mladink, ki bodo kakorkoli pomagali pri izgradnji države, presešlo 1.500.000. Pa pogledjmo, kaj bo mladina gradila po posameznih republikah:

SLOVENIJA

Mladina Slovenije bo gradila nekaj športnih stadionov, cesto pri Sežani, spomenik v Žužemberku, mladinski dom v Novem mestu itd., poleg tega bodo ponekod začeli, drugod pa nadaljevali melioracijska dela, medtem ko bo Murska Sobota po zaslugi mladine kmalu dobila kanalizacijo. Prav tako pa je tudi ureditev študentskega naselja v Ljubljani eno izmed pomembnejših del, ki jih bo mladina Slovenije letos nadaljevala.

Tekom lanskega leta je v Sloveniji na priložnostnih delovnih akcijah sodelovalo več kakor 30.000 mladincev in mladink v različnih krajih republike in so opravili nad 250.000 delovnih ur, katerih vrednost znaša približno 16.250.000 dinarjev.

HRVATSKA

Najobsežnejše delo hrvatske mladine bo dograditev nasipa ob Savi, kjer bo sodelovala večina od skupno kakih 2500 brigadirjev. Drugi bodo gradili športne objekte v Dvoru na Uni, Varaždinu in drugod. Kakih 300 mladincev bo gradilo spominski dom »Djuro Salaj« v Slavonskem Brodu, poleg tega pa bodo popravljali stare in gradili nove ceste po vsej republiki ter delali vaške dovozne in druge poti in manjše melioracije.

Lani je na Hrvatskem sodelovalo v delovnih akcijah nad četrto milijona fantov in deklet; napravili so nad 6,6 milijona delovnih ur v vrednosti približno 433 milijonov dinarjev.

Večna tekma med cenami in zaslužki

Nenehno naraščanje cen v zadnjih tednih in mesecih je ponovno spravilo iz ravnotežja razmerje med cenami in zaslužki. Ze precej dolgo je od tega, ko so bile zadnjič povišane plače in mezde v posameznih panogah gospodarstva, toda cene življenjskih potrebščin so se stalno dvigale, kar ima za posledico, da je kupna vrednost sicer povišanih dohodkov vedno manjša.

Posamezne skupine delojemalcev so zaradi tega že sporočile svoje zahteve po novem zvišanju zaslužkov in je paritetska komisija obravnavala celo vrsto takih predlogov, vendar ni pokazala razumevanja za upravičene zahteve delavcev. Trenutno je posebno aktualna zahteva po izboljšanju zaslužka pri gradbenih delavcih, ki zahtevajo povišanje mezd ter doklade za dopust in božične doklade. Tozadevne zahteve so bile predložene združenju gradbenikov, ki pa se sklicujejo na dejstvo, da so podobne zahteve že lani povzročile občutno podražitev na gradbenem sektorju.

Na drugi strani pa se bo v drugi polovici aprila sestala posebna komisija, ki bo obravnavala vprašanje nove ureditve krušnih cen. Pred tedni izvedena podražitev

Iz poročila pokojninske zavarovalnice za delavce

Na seji odbora pokojninske zavarovalnice za delavce — deželni urad Graz — so zastopniki štajerskih in koroških zavarovancev razpravljali o delu zavarovalnice v preteklem letu.

Iz obširnega delovnega poročila je posneli, da je zavarovalnica leta 1960 v splošnem zdravljenju dovolila 45.616 preskrbovalnih dni. Za tbc zdravljenje so dovolili 143.107 preskrbovalnih dni, med temi za otroke 30.577. Nadalje so povedali, da število takih, ki predčasno vstopajo v rento, zelo hitro narašča. Meseca novembra lani je pokojninska zavarovalnica izplačala 21.618 starostnih rent.

Število invalidskih rentnikov je doseglo 23.478 oseb. Ta vznemirljivi razvoj je v prvi vrsti pripisati naraščanju srčnih obolenj in motenj krvnega obtoka. Za omejitve tega nezdravega razvoja je pokojninska zavarovalnica lansko poletje odprla v Št. Radegundi pri Grazu vzorčno zdravilišče za bol-

SRBIJA

Kot glavno nalogo srbske mladine je smatrati sodelovanje pri dograditvi tovarne avtomobilov v Kragujevcu, kjer bo delalo okoli 500 brigadirjev. 4000 graditeljev bo urejevalo beograjsko Ado Ciganlijo, 4500 fantov in deklet pa bo delalo pri urejanju narodnega parka na Fruški gori. Poleg tega je omeniti še gradnjo raznih krajevnih cest, ureditev spominskega trga v Titovem Užicu, mladinske izletne točke in športnih objektov.

BOSNA IN HERCEGOVINA

Tudi letos smatra mladina Bosne in Hercegovine za eno izmed največjih delovnih akcij ureditev Tjentišta, kjer nastaja velikansko športno središče, kjer so že lani dogradili številne objekte za razne športne panoge, poleg tega pa postavili tudi temelje za bodoči veliki hotel. Za letošnjo akcijo se pripravlja približno tisoč mladincev in mladink.

MAKEDONIJA IN ČRNA GORA

Mladina Makedonije in Črne gore ima letos v načrtu graditev mladinskega doma v Petrovcu, 3500 metrov vodovoda v Žabljaku, vodovod, šolo in pošto v Bijelem Polju itd. Poleg tega pa bo nadaljevala delo pri pogozdovanju, pri popravljanju podeželskih poti, šol in vodnjakov.

V preteklem letu je mladina Makedonije in Črne gore prispevala 400.000 delovnih ur.

kruha je bila namreč le začasnega značaja in je pričakovati, da bo prišlo do nadaljnje podražitve kruha, kar bo posebno močno prizadelo proračun delavske družine. Poleg drugega naraščanja cen pa napovedujejo tudi podražitev radijskih pristojbin, ker predvideva proračunski provizorij, s katerim je avstrijski radio stopil v leto 1961, primanjkljaj v višini 80 milijonov šilingov. Rešitev iz tega položaja je precej enostavna: ali bodo povišali pristojbine in tako povečali dohodke, ali pa bodo morali skrčiti program — kakor govorijo — kar za 35 odstotkov.

V zvezi z bojem delavstva za boljše življenjske pogoje je zanimiva tudi statistika delavskih stavk. Lani je v Avstriji stavkalo skupno 30.654 delavcev in nameščencev, in sicer je znašal celotni čas stavk 550.582 ur. Iz tega je razvidno, da je bilo stavkovno gibanje lani precej močnejše kot v prejšnjih letih, ko je leta 1959 znašalo 404.290 ur, 1958. leta 349.811 in 1957. leta 364.841 ur. Pa tudi trajanje stavke na posameznega delavca je bilo lani daljše kot v prejšnjih letih in je doseglo povprečno 17 ur in 58 minut.

V Sloveniji je bila ustanovljena komisija za zunanjetrgovinsko dejavnost

Vedno hitrejši razmah zunanje trgovinske izmenjave je narekoval potrebo po ustanovitvi posebne komisije za zunanjetrgovinsko dejavnost pri Izvršnem svetu LR Slovenije. Nova komisija bo v sodelovanju z vsemi gospodarskimi in trgovinskimi organizacijami kompleksno obravnavala in proučevala vprašanja blagovne izmenjave in vse probleme, ki so v zvezi z zunanjetrgovinsko dejavnostjo. Za predsednika komisije je bil imenovan državni sekretar za blagovni promet dr. Marjan Dermastia.

PO ŠIRNEM SVETU

New York. — Med ameriški proizvajalci jekla z velikim optimizmom pričakuje prve uspehe pri pridobivanju jekla s pomočjo nafte in naravnih plinov. S tem postopkom, ki je še tajnost, bi pospešili proizvodnjo ter dobili boljše vrste jekla.

Rio de Janeiro. — Brazilski predsednik Quadros je začel gospodarsko ofenzivo na široki zunanji fronti, da bi z novimi tržišči odpravil zunanjetrgovinski primanjkljaj. Te dni odpotujejo gospodarski izvedenci tudi na Madžarsko, v Romunijo in Bolgarijo, s katerimi so navezali stike šele pred nedavnim.

Ohrid. — V Ohridu so začeli pred senatom okrožnega sodišča proces proti trem albanskim vohonom, ki so opravljali vohunsko dejavnost za albansko obveščevalno službo.

Rim. — V Rimu so končali osmo redno skupščino evropskega društva za kulturo, ki so se je udeležili številni umetniki in kulturni delavci iz vseh evropskih dežel. Združenje šteje 1500 članov, med katerimi so najuglednejši sodobni pisatelji, pesniki in slikarji.

Stockholm. — Iz danskega mesta Holbaeka je krenila povorka več sto ljudi proti Kjöbenhavnu. Udeleženci tega pohoda so protestirali proti atomski oborožitvi Danske. V Kjöbenhavnu je bilo veliko zborovanje, ki so se ga udeležili ljudje iz povorke ter ostali prebivalci. Tudi iz Londona poročajo, da je okrog 13.000 britanskih državljanov krenilo iz znanega središča za jedrska raziskovanja Aldermastona na tradicionalni tridnevni pohod proti Londonu v znak protesta proti atomski oborožitvi Velike Britanije.

Washington. — Ameriško obrambno ministrstvo je objavilo načrt, po katerem bodo opustili oziroma zmanjšali aktivnost nekaterih vojaških oporišč in naprav, ki ne ustrezajo več potrebam sodobne oborožitve in strategije. Obrambni minister je naštel 52 takih oporišč na ameriškem ozemlju. V kratkem bodo objavili še seznam oporišč, ki jih bodo opustili na tujem ozemlju. S tem bodo prihranili 220 milijonov letno, 15.000 civilnih oseb pa bo ostalo brez zaposlitve, 21.000 vojakov in častnikov iz teh oporišč pa bodo premeštili drugam.

Bonn. — Uradno so sporočili, da so na zahtevo zahodnonemške vlade preložili sestanek nemškega in avstrijskega zunanjega ministra, ki naj bi bil 9. in 10. aprila v Zahodni Nemčiji.

Džakarta. — Indonezijska arheološka skupina je odkrila dobro ohranjeno piramido s stopniščem, o kateri menijo, da je stara 3000 let. Po sodbi znanstvenikov najdba potrjuje, da je imela Indonezija visoko razvito kulturo, še preden je prodrli na ta območja val hindujske kulture. Piramido so odkrili na zahodni Javi.

Rio de Janeiro. — Med neuradnim obiskom sovjetskega ambasadorja v Mexicu Bazilina Venezueli je venezuelski minister za rudarstvo Peres Afonzu izjavil, da njegova država želi vzpostavitev odnosov s Sovjetsko zvezo. Dodal je, da venezuelska vlada proučuje, v kakšni obliki naj bi odnose obnovili. Gre za to, ali naj bi vzpostavili samo trgovinske ali pa tudi diplomatske odnose.

Kairo. — V Kairu so podpisali pogodbo o industrijski kooperaciji v proizvodnji avtobusov med tovarno motorjev in motornih vozil „El Nasr“ in mariborsko tovarno avtomobilov. Pri podpisu je bil tudi minister centralne vlade ZAR za industrijo Asis Sikti, ki je ob tej priliki izjavil, da pomeni ta pogodba eno izmed prvih akcij v izpolnjevanju sporazuma o industrijskem in ekonomskem sodelovanju med ZAR in Jugoslavijo. Dodal je, da je ta sporazum velikega pomena za razvoj avtomobilske industrije ZAR. Ob koncu pa je izjavil, da je Jugoslavija prijatelj države ZAR, s katerim lahko z gotovostjo sodelujejo.

Ljubljana. — V Ljubljano je prispelo 18 angleških šolarjev in trije učitelji iz Birminghama, ki ostanejo v Sloveniji 10 dni kjer bodo obiskali Postojnsko jamo ter odšli na izlet na Gorenjsko. Mladi Angleži so gostje esperantskega krožka šole „Prežihov Voranc“ v Ljubljani.

Slovenski biografski leksikon

knjiga, ki jo Slovincem zavida marsikak drug narod

Narodi s kulturno tradicijo se ponajša mimo žive, vsakodnevnne kulturne dejavnosti, ki se odraža v gledališču, v koncertnih dvoranah, v časopisnih stolpcih, v vedno novih izvornih knjižnih izdajah, z zakladnicami znanja, skrbno razporejenimi v zajetnih leksikonih. Slovenski narod, po številu majhen, seveda ne razpolaga s takimi knjigami, ima pa leksikon, ki bi ga bili marsikje v svetu veseli, ga pa premalo pozna in ga zato tudi preveč poredko uporablja. Ta leksikon — imenuje se »Slovenski biografski leksikon« — je specifično slovenski.

Po abecednem redu pomembnih Slovencev obravnava vsa področja javnega življenja, nič manj kot 30 panog. Pred nedavnim, kakor smo poročali tudi v našem listu, je izšel 9. zvezek, ki vsebuje gesla »Raab-Schmid«. Čeprav bo do izida zadnjega zvezka minilo še kakih deset let, je ostalo neobdelanih samo še nekaj črk in se je uporabnost leksikona precej povečala.

Zamisli o biografskem leksikonu se je porodila kmalu po ustanovitvi Univerze v Ljubljani. Prvi urednik je bil dr. Izidor Cankar s sodelavci — univerzitetnimi profesorji. Leta 1925 je bil dotičan prvi zvezek, še prej pa je uredništvo sestavilo »alfabetarij« — abecedni seznam vseh Slovencev, pa tudi tujcev, o katerih naj bi leksikon prinesel daljše in krajše sestavke. Ta »alfabetarij« je še danes osnova vsega dela pri leksikonu.

V skoraj štiridesetih letih, odkar so se začele priprave za izdajo leksikona, se je uredniški odbor kot tudi krog sodelavcev že nekajkrat izmenjal. Sprva so zvezki izhajali dokaj redno, leta 1932 je izšel šesti zvezek, po tem datumu pa je delo zaostalo. Po vojni, ko je delo prevzel dr. France Kidrič, sta izšla dva zvezka, leta 1949 in 1952. Deveti zvezek se je po daljšem časovnem premoru pojavil na knjižnem trgu konec lanskega leta, uredil pa ga je prof. Alfonz Gspan.

Koncept izdaje se je od začetka pa do danes v marsičem spremenil. Predvojni zvezki obravnavajo predvsem osebe, ki so ustvarjale družbeno zgodovino in kulturo, manj pa gospodarstvo in druge panoge. Povojni zvezki so zajeli vsa področja, tudi narodnoosvobodilno borbo, ki pa je bila sprejeta šele v 9. zvezek, ker sta bila ostala dva povojna zvezka pripravljena že pred vojno.

Tudi kriteriji so se v štiridesetih letih spremenili. Marsikatero geslo je v prvih zvezkih obdelano nesorazmerno obsežno, nasprotno pa tudi nesorazmerno kratko. Na marsikak pojav gledamo danes drugače, bolj objektivno; končna podoba o marsikateri osebi se je spremenila. V tem razdobju je nastopilo nekaj generacij, ki so ustvarile mnogo pomembnega. Vse to v prvih zvezkih manjka, zato bo po zaključku celotne izdaje izšel še dodatek, v katerega bodo sprejeta gesla, ki v prvih zvezkih niso mogla biti upoštevana.

Zdaj je v pripravi 10. zvezek, za katerega je že pripravljenih 90 člankov, torej približno petina celotnega zvezka. Nadaljnji trije zvezki pa naj bi izšli še v tem desetletju. Sledila jim bodo kazala, ki bodo pomembni sestavni del leksikona: kazalo gesel, kazalo sodelavcev leksikona, krajevno kazalo in imensko kazalo. Takšna zaključena izdaja bo pomenila trdno osnovo za novo, popravljeno izdajo celotnega leksikona, kjer bodo odprav-

ljena nesorazmerja v obsežnosti posameznih člankov. Delo za to povsem novo izdajo ne bo več tako zamudno, saj bo mogoče večji del leksikona ponatisniti. V celoti bo leksikon izčrpno obravnaval več kot 5000 ljudi, omenjal pa razumljivo še mnogo več.

V leksikon so sprejeti vsi Slovenci, ki so bili odnoso so kakorkoli pomembni, najsi so pisatelji, politiki, gospodarstveniki, javni delavci itd. Razen teh so v leksikon sprejete tudi vse osebnosti, ki so se rodile na Slovenskem, pa živele in delovale drugod, nadalje tujci, ki so na Slovenskem živeli in delovali ali kakorkoli vplivali na slovensko preteklost, tujci, ki so o Slovincih pisali. Obravnavane pa so tudi velike fevdalne družine, ki so živele na slovenskem ozemlju.

Delo za leksikon je nenavadno obsežno. Pri devetem zvezku je n. pr. sodelovalo nič manj kot 80 sodelavcev, ki so si gesla razdelili po panogah. Marsikateri slovenski mož pa je deloval na različnih področjih; članek o takem človeku je zahteval več sodelavcev, strokovnjakov za različna področja. Vsak članek obsega razen jedrnatih in zanesljivih življenjepisnih podatkov še našeto delo obravnavane osebnosti in oceno tega dela, zlasti dragocena pa je na koncu navedena litera-

Poletne igre v Brežah:

„Kralj Lear“ in „Zlomljeni vrč“

Ko bodo 24. junija reflektorji razgrnili zastor teme nad amfiteatrskim prizoriščem, se bo na Petrovi gori pri Brežah pričelo 12. leto poletnih iger. Ansambel pod vodstvom režiserja, glavnega igralca in scenografa arhitekta Hannesa Sandlerja se bo ob začetku nove igralske sezone lahko ozrel nazaj na bogato tradicijo edinstvenih uspehov, ki jih je imel v zadnjih enajstih letih z uprizoritvijo najrazličnejših komadov iz svetovne klasike — neminljivih del Shakespeara, Schillerja, Grillparzerja, Goetheja, Calderona, Moliera, Grabbeja in Hauptmanna, katerim bo letos pridružil še Shakespearevega „Kralja Leara“ in Kleistov „Zlomljeni vrč“.

O poletnih igrah v Brežah ni treba še posebej pisati, kajti tekom enajstih let si je to amatersko gledališče pridobilo ugled in sloves daleč preko koroških meja. Danes so poletne igre v Brežah pojm zase in iz leta v leto pritegnejo vedno več ljubiteljev odrske umetnosti, hkrati pa tudi občudovalcev požrtvovalnih igralcev-amaterjev, ki so poleg poklicnih dolžnosti svoje igralske sposobnosti že tako daleč izoblikovali, da se lahko pomerijo z marsikaterim poklicnim igralcem.

Tudi v letošnji igralski sezoni so v Brežah ostali zvesti „svojemu“ avtorju — Shakespearu ter bodo uprizorili njegovo znamenito tragedijo „Kralj Lear“. Kot drugi avtor letošnjih iger pa se bo na breškem odru predstavil Heinrich von Kleist z veseloigro „Zlomljeni vrč“. V obeh delih igra glavno vlogo Hannes Sandler, ki je kot vsa leta tudi tokrat izdelal scenerijo in vodil režijo. Pa tudi v drugih vlogah srečamo

tura. Tu so naštetih članki in sestavki, ki so kakorkoli v neposredni zvezi z obravnavano osebo. Za takšno delo so potrebni dnevi in tedni brskanja in prelistavanja časopisov, revij itd. Predvsem pa je seveda potrebno temeljito poznavanje.

Vsak članek nam nudi izčrpen, pregleden in zanesljiv vpogled v življenje in delovanje obravnavane osebe. Na koncu članka navedena literatura pa je dragocena zlasti za znanstvenika, ki proučuje in piše o slovenski preteklosti. Po navedeni literaturi je hitro mogoče spoznati, kako so o delu osebe sodili sodobniki, kaj so o njej pisali, kakšen je bil odziv na njeno delo. Ko sodelavec napiše članek, je treba preveriti vse podatke, zlasti navedeno literaturo. Sestavki so napisani tudi dosti prej, preden gredo v tisk. Zato je treba naknadno vpisati vse spremembe, jih dopolniti. Na primer članki v devetem zvezku so doživeli 12 korektur, preden so jih mogli natisniti.

Deveti zvezek »Slovenskega biografskega leksikona« je izšel v nakladi 1500 izvodov. Naročile in kupile so ga številne velike znanstvene knjižnice po svetu, ki poznajo vrednost te izdaje in jo Slovincem zato tudi zavidajo.

stare znanke, ki smo jih občudovali že v celi vrsti najrazličnejših likov.

Predstave Shakespeareovega »Kralja Leara« bodo: 24., 28. in 29. junija, 5., 7., 12., 14., 19., 21., 26. in 28. julija ter 3., 5., 10., 12., 14., 17., 19., 23., 25. in 26. avgusta; »Zlomljeni vrč« pa bodo igrali: 1., 6., 8., 13., 15., 20., 22., 27. in 29. julija ter 2., 4., 9., 11., 15., 18., 20., 24. in 27. avgusta. Predstave se pričene vedno ob 20. uri in vozi vsak dan poseben avtobus iz Celovca (ob 18. uri s Kardinalnega trga) v Breže in po predstavi spet nazaj v Celovec. Vstopnice za letošnje predstave stanejo od 10 do 40 šilingov in se dobijo v predprodaji pri potovalnih uradih.

Razširimo dejavnost in vpliv prosvetnih društev

(5. nadaljevanje)

Društvo, ki svojih vrst in kroga svojih sodelavcev ne pomlaja iz šolskih klopi, ki ne skrbi za dijaško, delavsko in vajeniško mladino in ki v svojih vzgojnih in izobraževalnih prizadevanjih ne poskuša vedno znova vabiti k sodelovanju in pomoči (k predavanjem in k prosvetnim večerom) slovensko inteligenco, bo imelo vedno težje pogoje za izpolnjevanje svojega namena in nalog, ki mu jih postavljata čas in razvoj na koroških tleh.

Skrb za slovenske šolarje ter za dijaško, delavsko in vajeniško mladino je obvezna za vsa društva, je posebno področje organizacijskega dela naših prosvetnih društev. Kako bo naš mladi človek, katerega svet je v šolski klopi in na igrišču, ki njegovi govornici razni naklonjena, v življenju njemu tujega mesta ali pa v tovarni, trgovini in na raznih delovnih mestih, imel zanimanje za prosvetno društvo in prosvetno dejavnost, če društvo ne bo skrbelo zanje, če ga ne bo podpiralo in če mu ne bo v svojih vrstah nudilo primernega razvedrila? — Učimo se iz preteklosti in skrbimo za dijaško mladino, za naš naraščaj iz delavskih družin vsaj tako, kakor so skrbeli naša prosvetna društva, pa tudi njihovi premožnejši člani pred 50 leti, ko so pričela orati ledino po vasih!

Dolžnost prosvetnih društev je, da enako, kakor častijo ustanovitelje in za služne prosvetne delavce iz preteklosti, skrbijo za svoj naraščaj in da z vso vztrajnostjo in ljubeznijo pomagajo mladini najti pot v društveno prosvetno in kulturno delo in da zbudijo v njenih srcih ljubezen do njega. Le tako se bo pričel krog društvenih sodelavcev večati in se zboljševati pogoji za društveno delo, za njegovo razširitev in popestritev. Le tako bodo društva spet poglala svoje korenine v lastna tla, le tako se bosta povečali njihova vzpodbuda in iznajdljivost.

K objektivnim vzrokom, ki odločilno ovirajo kulturni in prosvetni napredek, moramo šteti tudi pomanjkljive, ponekod pa naravnost skrajno siromašne materialne pogoje naših prosvetnih društev. Med materialne temelje prosvetnih društev sodijo prostori in tehnični pripomočki za kulturno in prosvetno dejavnost ter finančna sredstva. Na vseh občinskih zborih, na vseh konferencah, sejah in posvetovanjih se srečamo s tem problemom.

Materialno stanje v naših društvih nas sili, da pomaknemo tudi to vprašanje resno v ospredje naših zanimanj. Razen štirih, petih društev so vsa naša prosvetna društva brez prosvetnih prostorov. Pa tudi društva, ki imajo svoje prostore, izkazujejo v njih skrajno revščino. Skoraj nikjer ni sodobne knjižnice, povsod manjka najpreprostejša oprema lokalov, vabljivi stoli in mize, da ne govorimo o drugih potrebnih za sodobno prosvetno življenje (slovenski časopisi in revije, gramofon in plošče, šah, klavir ali vsaj harmonij, televizor itd.). Tu čaka prosvetna društva in vse njihovo članstvo še velika in težka naloga, ki jo bo treba nujno pričeti reševati z vso iznajdljivostjo in vztrajnostjo. Zgrešeno je namreč mnenje, da prosvetni prostori, kakor so potrebni, lahko nastanejo sami od sebe. Sami od sebe ne bodo nikdar nastali, kajti tako bi tudi le malo koristili. Nastati morajo iz skupnih prizadevanj, iz zbirke med člani, iz prostovoljnih prispevkov in dela ter ob — samoposebi razumljivo — gmotni podpori občin in gospodarskih združenj.

Prosvetna društva opravljajo ali lahko opravijo tako za posameznika kakor tudi za skupnost in družbo zelo potrebno in pomembno vzgojno in izobraževalno nalogo in neprecenljivo kulturno poslanstvo. Tudi naša prosvetna društva imajo svoj družbeni pomen in smoter. Tudi naše kulturno-prosvetno delo je samo zase del splošnih naporov za napredek družbe. Zato v odnosu skupnosti in družbe do njih ne sme biti razlike. Nasprotno morajo biti deležna iste brige, kakor so je deležna druga prosvetna društva in kulturne ustanove v deželi. (Se nadaljuje)

Revije zabavne glasbe na Jesenicah

Svet Svobod in prosvetnih društev občine Jesenice organizira že nekaj let vokalne in instrumentalne revije, na katerih se občinstvu predstavijo ansambli zabavne glasbe. Letošnja revija instrumentalnih ansamblov je bila pred nedavnim in je nastopilo sedem godb, od teh štiri, ki so vključene v prosvetna društva, in tri privatne. Za revijo so se vsi ansambli dobro pripravili in svoje komade zaigrali v splošno zadovoljstvo številne publike, ki je napolnila Čufarjevo gledališče. Posebnega priznanja so bili deležni mladinski ansambel Svobode Javornik, ki ga sestavlja fantje od 14 do 17 let, nadalje »Lojzov kvintet« iz Podkorena, kateri je nastopal z originalnimi komadi, instrumentalni ansambel Svobode Jesenice, ki smo ga spoznali tudi na Koroškem, ter zlasti plesni orkester, ki je bil šele pred nedavnim ustanovljen v okviru godbe na pihala jeseniške Svobode.

Letošnja revija vokalnih ansamblov pa bo na Jesenicah dne 14. aprila, ko se bodo predstavili razni pevski zbori.

KULTURNE DROBTINE

● Bled se spet pripravlja na vrsto prireditev v poletni sezoni, ko se bodo ob idilnem Blejskem jezeru zbirali turisti iz vseh delov sveta. Poleg turnirja šahovskih velemojstrov sveta in II. jugoslovanskega jazz-festivala sodi med pomembne zanimivosti nastop vseh vodilnih jugoslovanskih folklornih skupin. Poleg tega pripravljajo srečanje jugoslovanskih izseljencev, spet bodo volili »Miss Bleda«, veliko zanimanje pa bodo vzbujale tudi prireditve »Melodije z juga« s popevkami od Dalmacije do Mehike, »Ples sezone« in »Operni bal«.

● Dunejski slavnostni tedni bodo letos v času od 27. maja do 25. junija. Spored obsega celo vrsto najrazličnejših prireditev, tako odrskih uprizoritev, koncertov, razstav itd., pri katerih bodo sodelovali tako domači kakor tudi tuji umetniki.

● Italijanski pisatelj Giovanni Testori, čigar knjigo in gledališko delo »L'Arialda« je milanski tožilec prepovedal kot »nenravno«, je prešel v protinapad. Ovdaj je državne cenzorje, ki so v Rimu dovolili 50 predstav tega dela, da so »pomagali pri uprizorjanju nemoralnega gledališkega dela«.

● Ob osemdesetletnici skladatelja Bele Bartoka bodo letos poleti priredili na Madžarskem veliko tekmovanje pevskih zborov.

● V Moskvi so pred nedavnim izdali velik album fotografij o vojni z naslovom »Od Stalingrada do Berlina«. Uredil ga je dopisnik »Pravde« Rjumin, spremni tekst pa so napisali znani sovjetski pisatelj Gorbатов, Simonov, Polevoj, Ehrenburg in drugi.

V Cannesu pripravljajo XIV. mednarodni filmski festival

Sicer se bo XIV. mednarodni filmski festival v Cannesu pričel šele 3. maja, vendar so priprave za to največje srečanje filmskega sveta že v polnem teku. Številne države so že prijavile svojo udeležbo, le pri nekaterih pa je doslej znano, s katerimi filmi se bodo predstavili strogim sodnikom, ki bodo odločali o podelitvi raznih nagrad in priznanj.

Za otvoritev festivala bodo tudi letos predvajali tako imenovan »veliki« film, pri katerem pa — kot so pokazale izkušnje lanskega festivala — ni nujno potrebno, da je »velik« tudi po kvaliteti. Lanski »veliki« film »Ben Hur« je namreč vsestransko razočaral, zato tudi na letošnji otvoritveni film »Exodus«, ki ga je izdelal ameriški režiser avstrijskega porekla Otto Preminger, gledajo z golovo skepto. Vsekakor pa je Preminger poznan po presenečenjih, ki jih ima navado pripraviti gledalcem, kar je zelo prepričljivo demonstriral s svojima filmoma »Carmen Jones« in »Dober dan, žalost«.

Posebna presenečenja pričakujejo strokovnjaki od Sovjetske zveze in Amerike, ki sta si obe pridobili v Cannesu že precej priznanja, kar jima nalaga dolžnost posebno skrbnega in najboljšega izbora. Pa tudi mnoge druge države bodo skušale pokazati kaj novega, izvirnega, torej je pričakovati trdo borbo za favorike, ki jih delijo na Azurni obali.

Poleg predvajanja filmov obsega festival še razne druge prireditve, kot so kongresi filmskih avtorjev in igralcev, festival Evrovizije itd., medtem ko bodo Japonci pripravili retrospektivo filmov odličnega ustvarjalca Kenžija Micogučija, Američani pa zborovanje svojih filmskih avtorjev, na katerem se bo zbralo okoli 120 najbolj uglednih ameriških filmskih scenaristov.

Letošnji festival v Cannesu, ki bo trajal do 18. maja, bo zadnjič prirejen v stari filmski palači, kajti mesto Cannes je v sodelovanju s francosko vlado že začelo graditi novo, mnogo večjo in predvsem bolj funkcionalno festivalno zgradbo.

Potniški promet ob praznikih

Letos ugotavljajo manjše potniško gibanje ob praznikih, kakor prejšnje leto. Menijo, da so temu vzrok tudi neugodne vremenske napovedi, kakor so jih v radiu poročevali že dneve poprej. Kljub temu pa se je vreme, posebno v naših krajih, že vzdržalo precej zadovoljivo.

Znatno manjši kakor lani je bil letos potniški promet v Italijo. Na železniškem prehodu pri Podkloštru so našli 9200 potnikov, dočim so jih lani 11.479. Pri cestnem prometu v Vratah-Megvarje so letos ugotovili 41.879 potnikov, lani pa 44.388.

Precej večji je bil potniški promet v Jugoslavijo na železniški meji Področčica, kjer so letos našli 3695 potnikov, lani 2580.

Razveseljiva je ugotovitev, da ob letošnjih praznikih ni bilo v motoriziranem cestnem prometu na Koroškem nobene smrtnesreče, dočim so lani tri osebe zgubile življenje. Sploh je bilo tudi število nesreč nižje, kakor prejšnje leto, kar je gotovo pripisati ugodnim posledicam strožjega cestnoprometnega zakona ter tudi boljši disciplini udeležencev prometa.

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli

vabi na Finžgarjevo igro

RAZVALINA ŽIVLJENJA

v soboto, dne 8. aprila 1961 ob 20.00 uri pri Rastočniku v Lepeni
Gostuje dramska skupina Prosvetnega društva Jezersko

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni

vabi v nedeljo, dne 9. aprila 1961 ob 1/2 3 uri popoldan na Finžgarjevo igro

RAZVALINA ŽIVLJENJA

pri Voglu v Št. Primožu

Gostuje dramska skupina Prosvetnega društva Jezersko

V spomin z gledni materi

V Beli pri Železni Kapli je živela mati Notburga Apner, domači so jo klicali Burga, doma pa je bila iz Solčave. Mati Notburga je prejšnji teden umrla in v sredo 29. marca smo njene telesne ostanke ob številni udeležbi pogrebnih gostov položili na kapelškem pokopališču k trajnemu počitku.

Povest o življenjski poti pokojne matere je zgodba naše trpeče slovenske matere, posebno v letih nacističnega nasilja. Pokojna mati je rodila 14 otrok, pet od teh jih še živi. Njen najstarejši sin Volbenk je vstopil v partizane že spomladi 1943. Prej je kot fantek služil pri slovenskih kmetih. V nemško vojsko je bil vpoklican, ko je služil pri Tavčmanu v Lobniku, rojstni hiši narodnega heroja Lenarta. Šel je v partizane, njegovo partizansko ime je bilo Lado. Dne 13. februarja 1945 pa je padel kot komandant partizanskega bataljona na Lužah pod Peco.

Pokojna Notburga je bila drugič poročena z delavcem Lojzom Apnerjem ter sta živela med vojno v Remšeniku. Mož je delal na grofovi žagi, sama pa je gospodinjala mnogočlanski družini. Ziveli so skromno in se borili za borni vsakdanji kruh.

Leta 1944 so odšli v partizane tudi mati Notburga in oče Lojz ter sin Jaki. Sodelovanje te družine z narodnoosvobodilnimi borci je bilo izdano, Tonov Johan, prav tako sodelavec s partizani, da je zvedel Notburga in Lojza opozoril, in ga prišla nemška policija in ju odgnala; umakneta naj se v zaščito partizanov. Sin Jaki in oče sta tisti dan drvarila pri grofu in ko sta zvečer prišla domov, sta od Tonovega sina Vencija zvedela, da je mama Notburga že odšla tam gori v gozd. Isti dan je hišo obkrožila 30 mož močna posadka nemške policije. Sina Jakija je ujela policijska patrola in ga zaslisevala na orožniški postaji v Železni Kapli. Ob tej priložnosti je videl na pisalni mizi spisek oseb, ki

Po naši zemlji

Zorali so novo pot

Kmetija pri Travarju na Grabljah se vzpenja v hrib in jo je že prištevati gorskim kmetijam. Kmetija je lepa, to pomeni, da pridno, razumno in pametno gospodarijo na njej ter se ukvarjajo z vsem, kar razumemo pod dobrim in vsestranskim kmetijskim obratom. Hiši se ne pravi brez pomena pri Travarju, ker trave na negovanih travnikih jim zraste dovolj, da prekmirajo in dobro redijo polno „štalo“ lepe živine. Ob času košnje sena in otave vozijo številne naložene vozove pelenja na dom, da ga „sparnajo“ v skedenj in živina ne trpi pozimi pomanjkanja.

Danes pokosijo travnike po veliki večini z motorno kosilnico, pred leti pa je mahala vrsta koscev s kosami. Rano v jutro so že vriskali po travnikih, da so prislunili celo ptički v bližnjem gozdu; k Travarju so radi hodili kositi. Veselje jih tudi ni minilo v napornem celodnevem delu, ko je čelo kipel od polehne vročine, obračali, spravljali in grabili so skupaj ter basali vozove. Vmes pa je bilo tudi zelo prijetno, kajti Micka ali Treza ali pa mati so prinesle na travnik krepko malco iz domačih zalog in dober domač sadjevec, kar je vse spravilo v dobro voljo. In ko se je večer nagibal k zatonu, je iz krepkih grl zadonela domača pesem, ki je daleč okoli odmevala in naznanjala: Pri Travarju so zaključili delaven dan.

Ob času setve in žetve je dela dovolj in ga nikoli ne zmanjka, ker nikdar vsega dela ne opravi stroj. In izkušnja uči, da le pridni delavni ljudje zmagujejo težkoče, razen tega pa je pri vsem ročnem delu potrebna tudi pamet in potrebno znanje, kar pri Travarju tudi uveljavljajo. Naziv „rjave Grablje“, kakor so včasih rekli, ne drži

popolnoma, kajti z vztrajnim delom in naporom ter z izkoriščanjem izkušenj napredka je mogoče tudi iz te zemlje izbiti nekaj pridelkov. Drži pa vedno, da naporno in največ ur trajajoče kmečko delo ni ustrezno plačano v primeri s plačami v različnih drugih poklicih. V tem vprašanju so seve nujne radikalne socialne in gospodarsko politične reforme.

Kmet Travar, Folt po imenu, je povezan z rodno zemljo, domača gruda je pritegnila nase vso njegovo ljubezen. Sonce, veter in dež so njegovi prijatelji in tudi pomagati. Njegova polja, žitni valovi, rožnata ajda, temni gozd in sadno drevje, ki zakriva in sili v hišo, so svet njegovega življenjskega zanimanja. Razen tega pa mu rastejo otroci, živahen in nadebuden naraščaj v njegovo veliko veselje.

Pomladi je polno cvetja na številnih drevsah okoli hiše, mlada rast zeleni in zares „z nobenim purgarjem bi ne taval“. Če je sadno leto, na jesen v pozne ure „škripa preša“, zmleto sadje ječi v škali, v škafe pa curlja sadni sok, s katerim potem napolnijo dvajset, trideset in več polovnjakov, sladki mošt, ki potem v kleti „jiža“ ter iz sodov žubori nam nerazumljiva fajjstvena medsebojna govorica. Na njivi pa odpira brazde, iz katerih se vali debel krompir, ki je poleg drugih krmil zelo tečna krma za prašiče. Pozimi so kolone in hkrati domači prazniki, pri katerih se tudi Makej s svojim mesarskim znanjem potrudi v zadovoljstvo gospodarja. Ob Foltijevem godu, na Valentinovo, pa je pri Travarju vsako leto majhno in prisrčno srečanje ljudi iz sosese.

Letos je Travar napravil lep korak naprej. Dovozna in odvozna pot do njegove domačije ni bila najboljša in ustrezna današnjim prometnim možnostim s traktorjem in avtomobilom. Deloma je bila globačasta, deloma mehka ter na enem kraju hudo strma. Travar je sklenil, da stori temu konec ter je pustil urezati novo pot. Načrt je napravil priznani strokovnjak za gorske poti, višji gozdar Lipe J a n s c h e k, ki ima že lepe in odlične zasluge pri gradnjah poti v hribovitih predelih tega kraja. Izmeril je teren in napravil načrt za novo pot, ki je položna ter brez strmih. Z močnim goseničarjem je prišel Jelen, ki ga je zapeljal v zemljo ter je ne vem s kolikimi konjskimi silami zoral pot, kjer se pri oranju goseničarju ni mogel ustaviti noben štor ali kamen. V neverjetno kratkem času je bila linija nove poti dogotovljena in k Travarju

ŠMARJETA

V soboto pred veliko nočjo smo spremlili na šmarješko pokopališče rentnika Marka Grabnerja k trajnemu počitku. Več let je v svoji starosti preživel v naši Šmarjeti, v hišici med sosedoma Potočnikom in Aninom.

Pokojni je bil vse življenje priden delavec ter se je trudil, dokler je le mogel, kot človek pa je bil štedljiv in z gleden poštnjak. Tak je bil do konca svojega življenja in ljudje so ga radi imeli in tudi spoštovali.

Mnogo okoličanov je prihitelo k pogrebu, da so tako izkazali pokojnemu zadnjo čast in spoštovanje, kar je kot dober sosed v našem kraju tudi zaslužno užival.

Krvava žaloigra v Področčici

Kakor težka mora je legla na prebivalstvo v Področčici in okolici grozotna vest o krvavem dogodku, žaloigri, ki se je odigrala tik pred prazniki v tem kraju. Z več strelji iz pištole je 59-letni Maks T s c h e r n e umoril enako starega električnega delovodjo Valentina J a h n a, ko se je vrnil proti večeru iz kolodvorske restavracije na svoj dom.

Komaj je Jahn prišel v svoje stanovanje v sosedni hiši, v kateri je imel svoje stanovanje Tscherne, so se odprla vrata in Tscherne je sprožil nanj usodne strele. Jahn se je zgrudil na tla in mrtev obležal v mla-

se danes lahko pripelješ z lahkoto z vsakršnim vozilom. Znova moremo in moramo poudariti, da je Jelen zelo spreten in sposoben vodja goseničarja, kar je izkazal že na mnogih krajih, razen tega pa je vreden, da ne zamudi nobenega časa po nepotrebnem.

Toda tudi pri Travarjevem sosedu, pri Petru, si je gospodar Urban odprl ugodnejšo pot v svet, ko je tudi pustil napraviti del dobre poti, da bo lažje prevažati dobrine in večje količine od doma in na dom. Povest o skrbnem, marljivem in dobrem sosedu Petru pa bi lahko bila poglavje zase.

Travarja je na velikonočni ponedeljek po novi poti obiskal tudi domači libuški župan Kristan, župan, o katerem so ob volitvah nekateri govorili, da kot mlad železniški uradnik ne bo imel smisla in pojma za kmečka vprašanja in kmečke potrebe. Njegova županska dejavnost je izkazala prav nasprotno in danes vsi vedo in priznavajo, da je libuški župan za kmetijske koristi v kratkih letih županovanja storil že veliko, česar mu nihče ne more odrekat, kar mu radi ali neradi pripisujejo tudi politični nasprotniki.

Kmeta Folta, Travarja, bomo še obiskali: vemo, da bo postavil vrč na mizo in hleb kruha, kajti gospodar, naslednik svoje umrele dobre matere Elizabete, je podedoval in ohranil v sebi pristno slovensko domačo gostoljubnost.

RAZNE VESTI

Mestni svetnik in prezident koroškega velesejma Novak je prejšnji teden praznoval 60-letnico svojega rojstva. Ob tej priložnosti mu je celovški župan Ausserwinkler čestital ter mu izročil v priznanje za njegove zasluge kot občinski odbornik in mestni svetnik za blaginjo celovškega mesta častno darilo. Jubilat se je za čestitke in podeljeno mu darilo zahvalil in dejal, da je vedno z veseljem deloval za koristi Celovca ter bo tudi v bodoče vložil v to prizadevanje svoje najboljše.

V Vetrinju pri Celovcu so prejšnji teden našli 72-letnega rentnika Josefa Rainerja mrtvega v njegovem samostanovanju. Upokojenec je živel sam, dan poprej so ga še nekateri stanovanjski sosedi videli, drugi dan pa so ga našli mrtvega. Zdravnik je ugotovil kot vzrok smrti možgansko kap.

Koroška deželna vlada je na seji pred nedavnim imenovala za koroško deželno bolnišnico dva nova zdravnika primarija. Za primarija na kirurški odelcu je bil imenovan docent dr. Fritz Judmaier iz Innsbrucka, za primarija na odelcu za vratne, nosne in ušesne bolezni pa dr. Franc Wieser iz Celovca. Imenovanje dr. Judmaierja so člani vlade sklenili soglasno, dr. Wieserja pa le z glasovi socialističnih članov deželne vlade.

Streljanje z možnarji je nevarna zadeva ter je pri tem opravi potrebno skrajna previdnost in tudi znanje, predvsem pa se je treba zavedati, da je takšno delo združeno z velikim rizikom. Vedno se primerijo nesreče pri streljanju, ki so v navadi ob raznih priložnostih, kakor ob praznikih, godovih in drugih slavnostih. Pri cerkvi v Šmiklavžu v občini Ruda so ob prazniku po stari navadi tudi streljali z možnarji. Pri streljanju sta bila zaposlena 50-letni Filip Rainer in 27-letni Jožef Opetnik. Pri nabijanjanju topiča se je naboj predčasno užgal ter je prišlo do eksplozije. Oba strelca sta bila na obrazu in rokah hudo poškodovana. Po prvi zdravniški pomoči so morali ponesrečenca prepeljati v bolnišnico v Celovcu.

KOLENDAR

Petek, 7. april: Herman
Sobota, 8. april: Albert
Nedelja, 9. april: Tomaž
Ponedeljek, 10. april: Melhilda
Torek, 11. april: Leon
Sreda, 12. april: Julij
Četrtek, 13. april: Hermeneg.

Zdenka IN NJEN RAZRED

Enolično je drdral vlak. Zdenka je sedela pri oknu in mislila nazaj na lepe in težke dneve svojega dijaškega življenja. Zdelo se ji je, da čuje glas profesorja Mikliča:

»Spet sem jih slišal zaradi vas. Nepoboljšljivi ste; nič ne bo z vami, niti eden jo ne bo primahal do univerze. Šesta A je najslabša na šoli. Sramota. Kaj se hihitate v zadnji klopi? Aha, ti Cremošnik! In Kranjc. Vidva analfabela, nepoboljšljivca. Vstanita!

»Da, Janez in Tone!« je Zdenka pomislila na nju. »Največja nepridiprava sta bila v razredu.«

»Najslabši razred je bila naša šesta A na gimnaziji,« je na tihem ugotavljala Zdenka. In nato v sedmem, le kako je že to bilo?

Zdenka je pritisnila razgreto čelo na hladno šipo. Misli so se ji kar podile po glavi in prehitevale spomin.

Tisti prvi dan v sedmi. Dobili so novega razrednika. »Julij Hrast« se je predstavil. »Upam, da bomo prijatelji, tovariši.«

Toda Tone in Janez sta se spet glasno zahihitala, Zvone pa je zagnal na kateder papirnato letalo. Ves razred se je zasmel. Vsi smo si mislili: glej, tudi tebe čaka isto kot je vsak dan čakalo našega starega Mikija.

A profesorja Hrasta ni spravil smeh iz ravnotežja. Pobrjal je papirnato letalo in glasno vprašal: »Kdo je ta mojster?«

Zvone pa je bil preveč ponosen in bahat fant, da bi sam sebe zatajil. Ze zaradi deklet tega ni hotel. »Saj bom junak, če me bo profesor nahrulil,« je mislil.

Toda usta je odprl od začudenja, ko je vzjel profesor iz mape bel list papirja in ga nekajkrat prepognil. Napravil je model letala in ga zagnal po razredu. Do zadnje klopi je zaplul.

»To gre bolje, kot tvoje. Premalo si mu zavihal rep. Ne veš, kaj pravi osnovni zakon aerodinamike. Če pridobimo pri učenju kakšno uro, pa se bomo pogovorili še o tem.« Razred ni prišel do besede. Krohot je zamrl.

Modrijan in mornar

Modrijan je šel na pot. Potoval je z ladjo v daljno deželo. Nekega dne je vprašal mornarja pri krmilu:

»Ali znaš brati in pisati?«

»Ne, ne znam,« je odgovoril mornar.

»Pol življenja si izgubil, če kaj takega ne znaš,« je dejal modrijan. Nekaj dni kasneje se je na morju razbesnel silen vihar in ladja se je začela razaplajati. Tedaj je mornar, ki je stal prej pri krmilu, vprašal modrijana:

»Ali znaš plavati?«

»Ne, ne znam,« je odvrnil modrijan.

»Celo življenje si izgubil, če kaj takega ne znaš,« je dejal mornar.

»Čudovit človek je bil profesor Hrast. Njemu sem dolžna zahvalo.«

»Toda, kako se je pravzaprav zgodilo z menoj?«

Zdenkino čelo se je nabrlo v gube, toda samo za hip, kajti njene misli so že spet snovale: Pred seboj, kot bi bil na šipi okna, je videla vzradoščen obraz profesorja Hrasta, ko se je prebudila iz nezavesti v bolnišnici. »Vse bo dobro, Zdenka,« sem kot iz dalje slišala njegovo tolažbo.

Pred vrati pa je čakal skoraj ves razred. Šest ur so čakali in šele, ko jim je profesor povedal, da sem se zavedla, so odšli.

Dva meseca bolnišnice. Hitro so minila. Nato mavčev oklep. Oh, ta nesrečni padeč!

In nato doma neprestano v postelji. Kako počasi so minevali tedni! Drugi so hodili v šolo. Bil je že januar. Že sem bila prepričana, da bom zaostala. Ne bom več dohitela svojih tovarišev. Bom sploh lahko še doštudirala? In moje sanje o profesoricu zgodovine bi se bile skoraj razblinile v nič.

Komu sem že to potožila? Je bila to Mika? Ne, Katka je morala biti, ker je vse že isti dan zvedel ves razred.

In fantje in dekleta so sklenili: »Ne, Zdenka ne sme zaostati.« Izdelali so menda pravi skrivni bojni načrt, le profesor Hrast je vedel zanj in jih je k temu še vzpodbujal.

»In potem...«

»Vozne karte, prosim,« je Zdenko zmotil iz lepega premišljevanja ostri glas sprevodnika.

Toda hitro je bila spet sama s svojimi mislimi v nabito polnem kupeju.

»Janez je postal moj profesor zgodovine. Vsak dan od štirih do šestih je prihajal in mi ob postelji bral vsa predavanja. Sama si še nisem smela utrujati oči. Po dvakrat, trikrat mi je ponavljal berila. Morala sem si zapomniti.«

Tone me je mučil s fizičnimi zakoni.

Katka je vzela uro angleščine.

Lizika je bila geograf. Kar naravnost iz šole je prihajala k meni in šele ob treh hodila na kosilo.

Še mala Jana me je hodila izpraševati slovnico.

Vse mi je nekam šlo, le matematika se mi je zatikala, čeprav mi je razred dodelil svojega najboljšega matematika, Zvonka. Toliko teh neznank je bilo, visoki koreni. Nikdar mi ni šla matematika. Koliko solz sem potočila zaradi te zmešane algebre. Zvone pa je bil nepopustljiv. Po dve, tri ure na dan me je pestil s formulami. Bil je hujši od profesorja matematike Zajca, ki je bil trepet za študente na gimnaziji.«

Zdenka si je zaslonila oči z rokami kot bi hotela svoje misli pred nečem prekriti. Naprej se je zamislila:

»Da, pred izpitom! To je bil najtežji, a

obenem najlepši dan v mojem življenju. Maturo je bila malenkost proti izpitu.

Zgodovina, zemljepis... vse je šlo.

Pri matematiki pa sem se tresla kot šiba na vodi. Strah me je bilo pred njo in pred profesorjem Zajcem. Kot v omotici sem pisala številke na tablo. Ne vem, kaj se je dogajalo z menoj. Vse mi je izpuhtelo iz glave.

»Odstopi. Odstopi. Nisi nam kos,« so se mi rogale zapletene številke s table.

»Ne, ne smeš. Zaradi razreda ne smeš,« se je nekaj upiralo v meni. Tedaj pa je pristopil profesor, me prijazno potrepal po ramenu: »Nikar tako nervozno, saj znaš!« Potegnili je koren, napisal dve številki in nato, sama ne vem, kako sem razvozljala račune.

Profesor se mi je ves radosten smehljaj: »Glej jo glej, še dobra računarka bo iz naše Zdenke.«

Pametna otroka

Rok in Nežika sta odšla zjutraj v šolo. Ko sta prišla do potočka, ki teče blizu šole, sta opazila, da je nekdo odstranil brv, čez katero sta vedno hodila.

Namesto da bi poiskala drug prehod preko potoka, sta pričela ob potočku razmišljati.

— Kaj bova storila. Nežika? Kako bova prišla čez potok, ne da bi si zmočila čevlje?

Nežika je rekla:

— Spomnila sem se, Rok. Naprej bom jaz tebi splezala na hrbet, ti me boš pa prenesel preko potoka. Tako bodo ostali moji čevlji lepo suhi. Potem bom pa jaz tebe prenesla preko potoka in se tudi tvoji čevlji ne bodo zmočili!

Rok se je razveselil, ker ima tako pametno sestro. Res mu je Nežika zlezla na hrbet. Rok je stopil v vodo. Ko pa je prišel na sredino potoka, je nenadoma obstal:

— Stoj, Nežika! Zdaj šele vidim, da so se moji čevlji zmočili. Veš kaj? Počakaj me tukajle, jaz pa bom odšel na obalo in se bom sezul — potem pa se bom zopet vrnil in te nesel dalje. Tako je mnogo bolje!

Nežika je poslušala brata in skočila v vodo. Rok pa je odšel na obalo in si sezul čevlje.

Toda sredi vode je Nežika nenadoma vzkliknila:

— Rok, zdaj pa so se tudi moji čevlji zmočili!

— Kaj pa čakaš?! — ji je zaklical Rok z obale. — Pridi sem in se sezuj kakor jaz!

Nežika se je torej vrnila na breg in storila, kar ji je svetoval brat. Potem sta vzela čevlje v roke in Rok je prenesel Nežiko preko potoka.

Tako sta oba srečno prišla preko potoka. Toda njuni čevlji so bili, kakor se gotovo spominjate, polni vode. Kaj zdaj?

Rok se je domislil:

— Veš kaj? Oprala bova čevlje v potoku, pa se ne bo prav nič videlo, da so bili mokri!

Sestra se je razveselila, ker ima tako pametnega brata, in oba sta pričela umivati svoje čevlje v potoku.

Toda ko je Rok umival svoj drugi čevlji, se mu je izmuznil iz roke in štrbunknil v vodo in potok ga je odnesel.

— Skoči za njim! — je vzkliknila Nežika.

— Ne morem, Nežika, ker se bo tudi drugi čevlji zmočil!

— Tako je, Rok! Tale potok je pa res neumen! Kako nesramno ti je iztrgal čevlji iz roke!

— Res je, — je pritrdil Rok. — Neumni potok je vsega kriv!

In oba sta si odlomila veje z bližnjega grma ter pričela tolči po vodi in vpiti: — Neumni, nesramni potok, ali boš še, ali boš še, ali boš še?!

Korenine

Dobrica Čosić

»A zakaj nisi bila pred desetimi leti, pred petnajstimi, a? Toliko let sva mešala noge v tem grobu, pa ni nič vzkliklo. Reci zdaj nekaj, če si upaš! Da te slišim!« in ramena se mu tresejo. Trenutek je, lahko jo zdaj... Tu na postelji, da se bo cedila kri, ženska, nečista, smrdljiva, polna lujega mesa.

»Ti nisi bil kriv. Pri meni je bila napaka.« Čuti njegovo sovraštvo, glas ji podrhteva. »Pozdravila sem se. Cincar iz Čačka me je...« — premaguje se, da ne plane ven. »On me je ozdravil.«

Boji se, vlačuga!

»Toliko doktorjev ti ni pomagalo, zdaj pa naj bi te ravno letos ozdravil neki Cincar iz Čačka. Kaj? postaja gotovješi in trši.«

Ona se počene proti vratom, strese ključavnico, potisnil je zapah! Vsa moč se ji sesede v stopala, obstane.

Djordje se kratko zareži in zamolklo reče:

»Nimaš kam.«

Obrne se k njemu, preko pasu presekana z mesečino. Belijo se ji pesti, pritisnjene k bokom. Obraz v sencih. Dovolj bom močna, ponavlja v sebi.

Opazuje jo nekaj trenutkov, medtem ko izbira kočo, da izruva iz sebe:

»Vem, da tvoj otrok ni od mene. Vem!« Hitro stopi k njej, da bi ji videl v oči.

Njegove besede smrdijo po gnilem mesu. Čaka, da se razjoče. Tako jih je izrekel.

»Od koga pa je!« zaškriplje.

Djordje pa izjeclja:

»Ne jezi se. Jaz vem. Hočem, da mi ti poveš.«

Mednju se je postavila mesečina.

»Zdaj takoj lahko odidem. In ti vse odnesem.«

Rekla je tako prepričano. Malo se odmakne od nje. Mesečina se mu zaplete v kratko, kuštravo brado. Obraz mu pomodri. In oči.

»Na svojega otroka se rotim, nikakega zla nočem narediti. Če ni moj. Mijat ali Tola? Čigav je?«

Prihaja ji, da bi ga mučila, pa molči.

»Tej hiši je usoda določila, da hlapci delajo otroke. Vidim. boga ni, pa ga ni.« Zagati se mu in malo pomolči, majaje se. Ona še naprej mirno stoji, prepelovljena z mesečino. »Naj se zdrav rodi. Mora biti moj, tudi če ni moj. Samo povej mi... Da ne bom več mislil,« šepče.

»Ubij me, hudodelec!« zavrešči in ostane vzravnan, negibna, posajena v mesečini.

»Ne moreš me preslepiti.«

Simka zaihti. On se zavalji v pokanje lesene postelje. Ugotavlja, ali se resnično joče. Resnično. Noče verjeti. Tudi roke, namočene v mleko, se ji tresejo. Vse naj pozabim? Položi obraz v dlani. Tudi z mislimi se povzroča zlo in nesreča. Zal mi je. Resnica je, ker se joče. Naj se joče, še naj se joče, do sonca naj se joče. Ne bi se jokala, ko bi ne bilo. Kdo ve, kakšne so bile tiste beograjske babnice! Morda jo je res ozdravil tisti Cincar. Rekel bi ji nekaj, pa ne more, kakor od sramu. Naj se še joče. Prosil bi jo, naj se še joče.

Simka pomiluje le sama sebe.

Pozneje, v tišini, sta se brez besed slekla in legla v posteljo. Kako naj pozabi? Spomni se očetovih besed o napisanih oporoki in se ne razveseli. Zaveda se samo, da je zdaj še bolj odvisen od očeta in žene. Bolj od nje. Kakor da so vse žile njegovega življenja zarinjene vanjo: iz nje se on hrani, zastruplja, trpi in veseli. Molči, krivec. Slab in neodporen čaka njenih očitkov in udarcev. Njeni vzdihni in molto, zamolklo ječanje, to je stikanje glave. Ves je sam sebi razklan na doge. Razpoke med njimi nimajo dna. Po teh prepadih veje znani duh ženinega telesa; v temi gorijo vse zapomnjene in nezapomnjene noči; po nekaj mesecih je prvič legel trezen spat. Trezen? Preizkuša se. Ni in vendar je drugače kakor prejšnja noč. Prelom boli, toda ta topli vonj njenega in njegovega naj le traja kar najdalj. Z rokami kakor z viticami objame ženo, ne ve, da ga sovraži, z molčanjem ji pripoveduje grehe, ne upa si vprašati, kdaj bo radila, roke boječe in nelagodno lezejo po njenem trebuhu, njej so zopre kakor kuščarji, pa se odmakne in pritisne k posteljni stranici. Zdaj ga lahko vrže iz postelje. In iz hiše. Ne bi se upiral, tudi užaljen bi ne bil. Tako leži na poljski poti kaka zlomljena veja, da jo teptajo vsakogaršnji vozovi in opanki.

... Odcvetele jablane ga udarjajo z vejami po obrazu, mlado listje mu leze po čelu, ker je noč in je tudi listje črno, čeprav se ne vidi, je črno, in veter nalahno, kakor kača po travi na travniku, blodi po sadovnjaku. Tudi on blodi po sadovnjaku. Nebu so težki oblaki, njemu pa je tesno pod njimi. Tudi v kleti, kjer je bil od časa pred sončnim zahodom, komaj da se je vrnil s polja in obhoda oračev, skrit pred ljudmi, klet mu je bila majhna,

In še enkrat:

Pitanje mladih bikcev ali volov?

Ne le mi, temveč tudi vodilni živinorejski strokovnjaki v državi posvečajo zadnji čas vprašanju rentabilnosti pitanja mladih bikcev in volov svojo pozornost. Zato hočemo na argumente za pitanje mladih bikcev, ki smo jih s tem v zvezi razčlenili v zadnjih številkah, posredovati našim kmetovalcem še glavne misli iz članka »Voli ali biki za pitanje?«, ki ga je v januarski številki mesečnika kmetijskega ministrstva »Der Förderungsdienst« objavil prof. ing. dr. Erwin Höppler na Dunaju.

Uvodoma v svojem članku prof. Höppler ugotavlja, da so domače živali — gošpodarsko gledano — obratna sredstva. Vsako obratno sredstvo pa je treba tudi v kmetijstvu izkoristiti tako, da bo vrglo največje dobičke, ki jih vreči more. Domače živali držimo in krmimo zato, da nam njihova storilnost — torej molznost in prirastek na mesu, pri koroških pa tudi nesnost — daje čimvečje dobičke.

Pri klavni živini iščemo storilnost v prirastku mesa. Mast je zlasti v govedoreji postranska stvar, kajti današnji konzument zahteva pušto meso in ne maslno. Star opitan vol ima sicer še vedno zahtevano meso, žal pa je ob tem mesu preveč masti. Zaradi tega je njegova klavna vrednost običajno manjša, kakor jo lahko dosežemo z mladimi pitanimi živalmi, katerih pitanje zahteva sorazmerno manj krme in manj dela kot pitanje starih volov.

Ko povdarja pomen mesnatih goved s pustim, nemesnatim mesom v današnji kmetijski tržni proizvodnji, prof. Höppler istočasno opozarja na to, da so mlade rejene živali v stanju, da dosežejo največji prirastek na mesu in da temu nasprotno na stare odrasle živali ni mogoče spraviti zaželjene količine mesa. One se pri pitanju ne debelijo na meso, temveč na mast. Iz tega izvira resnica, da imajo mlada debelo pitana goveda veliko mesa, stara pitana goveda pa obilo masti.

Da se stari vol bolj masti od mladega bika, pa tudi mladega vola, je vzrok v tem, da ima večji vamp, da požre več krme, katere sestavine se namestijo v truplu kot mast. Za tvorbo masti pa potrebuje organizem veliko več kalorij kot za tvorbo mesa. Pa tudi za druge funkcije organizma potrebuje stara odrasla žival več hranil kot mlada žival. Vse to pa gre na račun tvorbe mesa. Tako odpade od prirastka starega vola pri pitanju le 32 % na meso in 66 % na mast, dočim odpade pri teletu s 100 kg teže 87 % prirastka na meso in le 8,5 % prirastka na mast. Iz tega sledi, da je razmerje med mastjo in mesom pri mladem pitnem govedu brezpogojno ugodnejše kot pri starem volu.

V razlike z mladim bikom mladi vol zaradi sprememb v organizmu, ki jih povzročijo kastracija, ne doražča tako hitro kot mladi bik. Šele po 3 letih starosti tvorba mesa

pri volu doseže tvorbo mesa pri biku. Za primer tega navaja sliko hrbtnega mesa 1½ leta starega bika in enako starega vola. Meso vola je znatno bolj masno od mesa bika.

Prof. Höppler po vseh teh pripombah zaključuje: **Mladi bik bo predvidoma tudi še naprej pridobil na pomenu, ker je kot tvorec mesa boljši od vola in telice in ker je proizvodnja mesa potom bika najhitrejša in najcenejša.** V avstrijskih pogojih vendar ne smemo iti v ekstrem. Čim mlajša je namreč žival, tembolj je pri pitanju potreben žitni zдроб. Pitanje prav mladih živali na tako imenovani Baby Beef pa je mogoče le z žitnim zдробom. To pitanje pa je običajno predrago.

Z drugimi besedami: **Gospodarsko najbolj rentabilna sta danes dobra vzreja mladih bikov, ki jih po 5 do 6 mesečnem pitanju prodamo, ko so stari 18 do 24 mesecev.**

Akcija za pobijanje goveje jetike

končno razširjena tudi na celotno dvojezično ozemlje

Kakor smo že poročali, je zvezno ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo koncem februarja t. l. odobrilo načrt, da se v letu 1961 vključijo v akcijo za pobijanje goveje jetike (tbc) sodni okraji Pliberk, Dobrla vas in Železna Kapla. Pozneje pa je kuratorji za upravljanje fonda za pobijanje kužnih bolezni živali sklenil, da bo pripravil potrebna sredstva, da se z akcijo za pobijanje goveje jetike prične še v zadnjih dveh sodnih okrajih Koroške, to je v sodnih okrajih Celovec in Borovlje. S tem je v akcijo za pobijanje goveje jetike vključeno — sicer kot zadnje — celotno dvojezično ozemlje. Zgornji Rož in Zilja sta bila namreč vključena v to akcijo že v preteklem letu.

Kmetovalci sodnih okrajev Celovec in Borovlje, ki se še niso vključili v to akcijo, naj se takoj vključijo in naj takoj izpolnijo pri pristojnem občinskem uradu razpoložljive izjave, da hočejo imeti svojo živino preiskano na tbc. Preiskavo izvajajo krajevni živinozdravniki in sicer ima vsak živinozdravnik posebej določene občine, kjer bo preiskave vršil.

Stručne preiskave plača urad za pobijanje goveje jetike pri Kmetijski zbornici. Vse podrobne smernice — kakor smo jih opisali na tej strani naše številke od 10. marca — so razvidne iz izjave o pripravljenosti za preiskavo živine. V kolikor živina pred odgonom na pašo ne bo preiskana, bodo s preiskavami nadaljevali jeseni. Vsekakor bo tudi v teh dveh sodnih okrajih akcija obvezno zaključena v teku prihodnjega leta. Ne glede na to je vendar priporočljivo, da kmetovalci že sedaj prijavijo svojo živino k preiskavi, kajti poletni čas je za odprodajo reagentov ugodnejši od zimskega, zlasti še zaradi tega, ker je poleti tudi za reagente mogoče doseči boljšo ceno kot pozimi.

V zvezi z vključitvijo vseh krajev dvojezičnega ozemlja v akcijo za pobijanje goveje jetike postaja pri dokupu živine za izpopolnitev goveje črede tudi vprašanje izbire med pasmami zopet aktualno. O tem in tudi o ostalih vprašanjih, ki so povezana s to akcijo, bo Slovenska kmečka zveza priredila v naslednjih tednih vrsto posvetovanj po vseh večjih krajih.

Sedaj je čas za vzgojna dela v gozdu

Zgodnja pomlad je omogočila, da smo v igredno setev in čiščenje travnikov v glavnem že zaključili. Več kot druga leta nam preostaja časa za gojitvena dela v gozdu. Izkoristimo ta čas in hodimo pridno v gozd pripravljat pogozdovanje, čistiti mlade sestoje, pospravljati eventuelne snežne polome in redčiti starejše sestoje, ki so pregosli. Če imamo že gozdne sadike, lahko pričnemo s saditvijo v gozdu. Bolje sedaj kot pozneje, ko bo toplo sonce sadike izpostavljalo suši.

Letala v službi kmetijske proizvodnje

Tako v Združenih državah Amerike kakor tudi v Sovjetski zvezi uporabljajo za gnojenje, za zatiranje plevela in za uničevanje škodljivcev na polju v vedno večji meri letala. V letu 1958 so v ZDA tozadevno delo opravili z letali na 30 milijonih ha, v Sovjetski zvezi pa leta 1959 na 20 milijonih ha. Kakor računajo, bodo v Sovjetski zvezi 1965 z letali pognojili ali pa zatrili plevel in škodljivce na polju na 42 milijonih ha.

Nov davek:

Oddaja od vrednosti zemljišč

Za pokritje naraščajočih izdatkov državne uprave je parlament z veljavnostjo od 1. januarja 1961 naprej sklenil nov davek na vrednost zemljišč. Po tozadevnem zakonu so vsa zemljišča, na katerih ni poslopij, obremenjena z novim dodatnim davkom. Ta davek, ki ga imenujejo Oddaja od vrednosti zemljišč, zadene vse zasebne lastnike zemljišč, na katerih ni poslopij in katerih enotna vrednost je višja od 10.000 šil. Od oddaje od vrednosti zemljišč oproščena so le zemljišča javnopravnih ustanov, nadalje zemljišča stanovanjskih zadrug in skupnosti ter zemljišča, ki služijo kmetijski in gozdarski proizvodnji.

Vrednost vseh drugih zemljišč, na katerih ni poslopij in katerih enotna vrednost je večja od 20.000 šil., je obremenjena z davkom v višini 2 % enotne vrednosti. Če je enotna vrednost manjša od 20.000 šil., znaša davek le 1 %. Zemljišča, katerih enotna vrednost je nižja od 10.000 šil., s tem davkom niso obremenjena.

Ta stopnja obdavčenosti vrednosti zemljišč velja za leto 1961. Od leta 1962 naprej bo davek nižji in bo za zemljišča z več kot 20.000 šil. enotne vrednosti znašal le 1 % enotne vrednosti, za zemljišča med 10.000 in 20.000 šil. enotne vrednosti pa samo 5 promil enotne vrednosti.

Davek predpisuje finančni urad, plačati pa ga mora lastnik zemljišč.

Za zemljišča kmetijske in gozdarske proizvodnje ta davek ne velja. Vrednost teh zemljišč je posebej obdavčena in sicer že od 1. januarja 1960 naprej po zakonu o Oddaji od kmetijskih in gozdarskih obratov (BGBl. št. 166 od 14. 7. 1960). Po tem zakonu znaša oddaja od kmetijskih in gozdarskih obratov od zemljišč kmetijske in gozdarske proizvodnje 150 % od davčne osnove za zemljiški davek. Za zemljišča, ki so v zakupu, lastnik ta davek lahko prevzame na zakupnika zemljišč, vendar on nasproti finančni oblasti jamči za plačilo davka.

Še vedno prevelika ponudba klavnih prašičev

Trg s klavnimi prašiči stoji še vedno v znamenju preobite ponudbe. Na Dunaju za klavne prašiče v marcu niso nikoli dosegli 14 šil. Izbrano blago so plačevali le še po 13,50 do 13,80 za kg žive teže. V povprečju pa so se cene vrtele med 11,60 in 13,50 šil.

Iz Koroške izvažajo klavne prašiče v Nemčijo in v Wiener Neustadt, navzlic temu pa cene v marcu niso prešle preko 11,50 do 12 šil.

Na Štajerskem imajo okoli 15.000 prašičev. preveč. Zato je štajerska kmetijska zbornica pozvala vse kmetovalce, ki imajo hladilnike za globoko hlajenje ali pa so člani združenj za zmrzovanje mesa, da pokoljejo prašiče doma in da jih dajo do nadaljnjega v zmrzovalnice. S tem poskuša štajerska zbornica preprečiti preobčuten padeč cen klavnih prašičev.

tesna in nizka zanj samega z bogom. Babica Roza je tudi Milunki prepovedala hoditi v sobo k Simki, pa je moral v sadovnjak. Njegov strah pred bogom je zahteval tišino, odhajal je k hlevu in zmerjal Mijata, ker vpije nad teleti, jezil se je na vpitje kmetov po ulicah, vračali so se z njiv, jezil se je na ropotanje vozov, na pse, na vsak glas, na šum; med večerjo je poslal Milunko, naj opozori dninarje, da ne bi ropotali z žlicami, in hotel zaustaviti sleherno gibanje in pridušiti življenje. Da bi bil strah pred bogom še mučnejši, tudi mučnejši od smrti, Djordje, strah sam pred bogom vsemogočnim, križa se naglo in nepopolno, desna roka mota krog po temi, dokler se ne utruji, pred bogom temo, bogom tišino, bogom črnimi jablanami. V mislih stoji med njim in bogom samo Simka. Ne Simka njegova žena, in ne ženska. Stoji porod, porod pa je dolg stok, in spet dolg stok, ki ga je slišal pod oknom njene sobe, pred katerim je pobegnil, pa ga je še vedno poslušal in se kesal.

Kako sem mogel njega sumiti?

Čeprav je bil somrak, je natanko vedel, kako dolgo je bil v hiši pop Veličko. Ta čas se med njima ni moglo nič zgoditi. Toda zakaj je prišel ravno v somraku, ko sicer redkokdaj pride v njihovo hišo? Nikola je popa opazoval in mu povedal vse, kar je videl in slišal. Rekel mu je, da ga je Simka nagnala iz kuhinje. Nikolu je verjel, zakaj ta mu je vsak dan sporočal, s kom se je pogovarjala, kam je odhajala in kako dolgo se je mudila. Jamstvo mu je bila starost, ne poštenje. Skrbelo ga je edinole to, da je Nikola takoj in zlahka obljubil, da mu bo sporočal vse o Simki. In bal se je, da bi ga ta svetovni potepuh prevaral, zakaj tudi pop ga je utegnil podkupiti. Morda se je tudi sam ponudil popu, da bi se iz siromaške nevoščljivosti maščeval njemu. Bila je tudi tema. Nikola

ni bil v sobi, da bi bil vse videl, in če je rekel, da ga je Simka hitro nagnala, to ni nikak dokaz: ona je taka, da ji ni treba dalj, kot kolikor petelin zakikirika. Če ga je nagnala, ga je samo zato, da bolje skriva sebe. Zato jo je tudi po pogovoru z Nikolom vprašal o popovem obisku. Odšla je iz sobe, in ga niti poslušala. Za njenimi kolkami so mu oči ostale prazne. Prazno je bilo tudi v njem. Dneve in dneve je nosil to praznino in si želel, da bi jo napolnil s tistim, česar se je najbolj bal. Mrtev je vzdigoval svoj težki kamen: ona je rekla, da sem jaz krih, da nimam otrok. Ona ve. Kdo ji je povedal? Kukavica polaga svoje jajce v tuje gnezdo. Nепреpričljivo se je opravičevala, da ni s popom. Nikola je prodana duša. Morda se je dogovorila z njim? Vsi so mu sovražniki. Milunka ga bo zastupila. Zastupila in rekla, da je poginil od žganja. Lahko ga tudi zdaj. Duhovnik pa je posvečen. Clovek po božji volji.

Sveta slava in bog, odpusti mi.

Roka mu trza v križ po temi, strah je kopica nad njim, skozenj, skoz tišino in puhasto šuštenje listja pa se vleče dolg stok, tisti iz Simkine sobe. Djordje z mačjimi koraki pride do okna in se nasloni na zid. Ničesar ne sliši, buči mu v ušesih, pritiska uho in lice na zid, da bi ga prebil v sobo in da bi slišal. Nič. Samo od uhlja se drobijo zrnca suhega apna. Skozi zid in njegove možgane se prebija zamolklo ječanje. Prav tako krava, pa se zdrzne od grešnega domisleka in naglo stopa v sadovnjak, beži pred ječanjem; v očeh ima krvav mehur in vejevje ga udarja po čelu. Čuti sebe pred bogom, nocoj strašnim, nekaj se dogaja, on pa ne ve, kaj se bo zgodilo. Bog more vse, njemu pa pravi, da ne bo.

Ne bo, ker je sam osebno nagovarjal Simko, naj živi s Tolom. V pijanosti si je izmislil, da bi si podaljšal živ-

ljenje in da se dim ne bi nehal vzdigovali iz njegovega dimnika. Da bo nekaj njegovo, nekaj njenega, pa naj postane njegovo. Da bo nosilo njegov priimek in veljalo za njegovega sina v vasi in pred oblastjo. Imel bi pravico, da bi ga ljubil in da bi mu kupoval obleke. Pa ji je to ponoči povedal, priganjal jo je, on mu bo dal njivo, da bo molčal, ravno Tola zato, ker je velik in mu žena poraja same sinove. Ona mu je nekaj kratov rekla in prisegala, da ni slišala, kaj ji je izklepetal v pijanosti tisto noč. Ni ji mogel verjeti, hotel je, pa mu nekaj ni dalo, in ni imel miru ob iskanju in opazovanju. Zvečer je ure in ure stal v seniku, čakaje, da bo Tola po večerji odšel domov. Pozneje, ko je požvižganje preskočilo plot, se je primikal k plotu in čakal, da zapah udari vrata na njegovi hiši, velikokrat ga ni slišal, tedaj je bil prepričan, da se bo vrnil na kraj, dom njen z njo. Prepričan je bil, da sta se dogovorila v seniku, razkačeno se je podil ob plotu gor in dol, se gnil po sadovnjaku, zdelo se mu je, da stoji Tola stisnjen k vsakemu deblu, zaganjal se je, otipaval, potem je kaj zauštel v seniku in kaka senca je izginila za stogom. On je odvihral v hlev po vile in preiskoval senik, nabadajoč vsak kupček teme in slame. Želel je, bilo mu je sladko, da bi ju zalotil na kupu.

Sveta slava, kaznuj samo mene, samo mene.

Zakaj tudi Mijata je želel zalotiti položenega nadnjo. Zato ker je suhec in golovratnik, ker poje z goslimi, ker ga noče niti najgrša vdova. Naj naredijo to vsi drugi, samo ne Mijata, samo ta naj ne vrže v njegovo njivo svojega jalovega, hlevskega semena. Preklinja babico Kato, ki je mlinarju Luku prva podložila blazino v svoji vdovski postelji. Za njen greh bog tudi njega kaznuje z Mijatom.

(Nadaljevanje sledi)

ANTON INGOLIČ, doma iz okolice Maribora, je predvsem opisovalec življenja delovnih ljudi, kmetov, kočarjev in viničarjev, splavarjev, tovarniških delavcev in železarjev. V zadnjem času pa vse bolj postaja pisatelj slovenskih izseljenec v Nemčiji, Franciji, Belgiji in drugod, o katerih nam pripoveduje tudi v romanu »Kje sta, Lamutovi?«, ki smo ga objavljali tudi v našem listu. S svojimi novelami in povestmi se je že pred vojno uveljavil kot socialni realista, ki je v slovensko književnost vnesel nove snovi — drobne usode malih advinskih ljudi, katerih življenje opisuje stvarno in podrobno.

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

»Še v spanju nisem več varna pred teboj. Dobro, pa boš spal zunaj ali bom jaz spala drugje.«

Od tiste noči se je premagoval. Ne, drugod ne bo spala. Tako jo ima vsaj ponoči poleg sebe in bedi nad njo. Zdelo se mu je, da je stopil nekdo med njiju, videl ga ni, a čutil ga je čedalje trpkeje. Ko je Zala spokojno spala na svoji postelji, se mu je zdelo, da tisti nekdo spi poleg nje. Kadarkoli je bila doma, ga je čutil med njo in seboj. Sedel je kje tam za pečjo ali drugod in se spogledoval z njo, ki se mu je smehljala in namigovala. Včasih je stopila k njemu in tedaj jo je objel okoli pasu in ji zašepetal kaj takšnega, da se je nasmejala.

»Kaj imaš spet?«
Pognal se je tja, kjer je menil, da stoji neznanec.

»Nazadnje se še smejati ne bom smela!« je vzkipela Zala. »Ali si ob pamet ali kaj?«

Neko noč, ko se je vrnila posebno pozno, jo je ujel za roko. »Zala, ne laži, bila si z njim!« jo je prijel trdo.

Ni je videl, niti kot senco ne, a čutil je, da je vroča, kakor je bila včasih, ko je spal pri njej.

»Mar mi je za take norčije!« ga je zavrnila porogljivo. »Sem jih imela dovolj s teboj!«

Odslej ga ni nikjer več strpelo. S težko, okovano palico je tupal po ozkih poteh med njivami in pašniki ter prisluškoval na vse strani. Če je v bližini zaslišal človeške glasove, se je potuhnil in oprezal po več ur.

»Matija, že spet na lov?« ga je podražil sosed.

Matija je postal.

»Kaj, kako?«

Oni pa ni dejal ničesar več, samo nasmehal se je in šel svojo pot. Ta smeh je povedal Matiji več kakor beseda. Zato je še skrbneje iskal dokler le ni prišel do njive, s katere mu je zadonel na uho njen veseli, zvonki smeh. Umaknil se je v bližnjo koruzo in se previdno vlačil proti njivi. Že je razločil posamezne glasove.

»Ti, Zala, se lahko smeješ, ker imaš slepca

ANTON INGOLIČ

Ugasle oči

za moža! Ne vidi nič, čeprav bi imela drugega v postelji,« je zaklicala neka ženska.

»To je edino, kar imam od njega,« je odgovorila Zala. »Niti dinarja ne prinese več k hiši. Le poglej, kakšna sem!«

»No, tebi ne bo sila za obleko; če ti je Matija ne bo kupil, ti jo bo kdo drugi.«

Potem sta govorili o drugih rečeh, kakor je navada na njivi.

Drugo jutro se je Matija napolnil z doma, ko je Zala še spala. Prehodil je dve vasi, v tretji pa stopil v prvo hišo, ponižno snel klobuk z glave in vdano poposil: »V božjem imenu prosim za majhen dar. V vojski sem izgubil oči...«

Besede so mu šle težko iz ust, kakor bi kdo sekal vsako posebej iz njegovega telesa. Osramočen je sprejel prvi podarjeni novc.

Zvečer je našel Zalo že doma.

»Danes si prišla zgodaj,« se je razveselil in stresel pest drobiža na mizo. »Ná, tole sem zaslužil!«

Zala je vzela denar in ga preštela. Čez dolgo, ko se je spravila že v posteljo, je spregovorila: »Če bi bilo vsak dan toliko, nama ne bi bilo sile. Samo tod okoli ne hodi, da ne bodo zvedeli ljudje!«

Odslej ni bila več zadirčna. Celo kakšno lepo besedo je imela zanj. Tudi z dela se je vračala prej. Neki večer, ko sta že ležala, je rekla: »Nisem mislila, da si še tako pri močeh.«

Matija je obračal njene besede na vse strani, pa le ni vedel, kako naj odgovori nanje.

A dele so mu dobro in zdelo se mu je, da se je tisti, ki je bil prej med njima, nekam potuhnil.

Nekaj noči pozneje pa mu je rekla naravnost: »Matija,« z imenom ga ni klicala, kar je izgubil invalidnino, »ali te je hoja res tako utrudila?«

Tokrat je razumel.

Odslej je hodil še bolj vneto po daljnih vaseh in beračil. Začel je izostajati po dva, tri dni, zato pa potem prinesel več. Ko je

ob kamen in se ustavil, če je v bližini zaroportal voz ali zabrnal avto. Najrajši je stopal proti soncu. Glavo je držal nekoliko vznav, da mu je sijalo v oči. Tako je ujel vsaj nekaj svetlobe. Ni mislil na invalidnino, pozabil je nanjo, kakor je pozabil, kakšno je cvetje, s katerim so se odevale jablane okoli njega. Misli je na otroka, ki ga bo rodila Zala.

Naposled je le zaslišal njegov krik.

Staro, izsušeno lice se mu je razširilo v blažen nasmeh. Opotekel se je k njemu in ga pobožal s svojimi trdimi rokami. Toplo in mehko lice je imel.

»Matija, škoda, da ga ne moreš videti,« se je od okna oglasila babica. »Takšne oči ima kakor ti!«

Matija se je bridko nasmehnil.

»Kakor sem jih imel, hočeš reči,« je dejal odsotno, nadaljeval pa živo: »Da bi njegove ne ugasnile tako hitro, kakor so moje!« Potem je šel z roko še enkrat po otrokovem čelu in pristavil: »Moje so ugasnile, njegove pa spregledale.«

V sobi je bilo tiho, ko je izrekel te besede. Babici je zamrl porogljivo smehljaj, otrok je zatisnil oči in zaspal, Zala pa je zgrabila Matijevo roko in komaj slišno zašepetala: »Matija, Matija.« Potem si je položila roko na prsi. Hotela je reči še nekaj, nekaj, kar ji je že dalj časa ležalo na srcu, a Matija ji ni pustil do besede.

»Najin je, seveda je najin,« je rekel prepričljivo, »zdrave oči ima, gledal bo za naju oba. Zala, za naju oba. To je glavno. Zala, to pa je glavno.«

LOJZE KRAKAR:

Ah

Ah, kako so grdi z mano, ko me spat podijo! Zdi se mi že preneumno, da ljudje sploh spijo in tako tretjino dneva v postelji pustijo.

Vendar so še grši z mano, kadar me budijo. Kaj vse dal bi, da vsaj enkrat v miru me pustijo. Ah, zakaj ljudje na svetu tako malo spijo!

LOJZE KRAKAR je sin Bele Krajine ob hrvaški meji, po letih razmeroma mlad, a vendar že znan po svojih pesmih [svojo prvo pesniško zbirko je izdal leta 1949 pod naslovom »V vzponu mladosti!«, svojih prevodih, predvsem iz hrvaščine in poljščine, ter kot urednik mladinske oddaje radia Ljubljana. V njegovih pesniških zbirkah se kaže pesniški svet povojnega mladega človeka, njegova povezanost z bojem za napredek in težnja, da iskreno in neposredno izrazi svoja doživljanja in spoznanja. Zadnje čase veliko pesnikuje za mladino, predvsem pa opisuje v svojih pesmih trpljenje slovenskih ljudi v drugi svetovni vojni, kajti tudi sam je preživel tri leta po Italijanskih in nemških koncentracijskih taboriščih, od tega dve leti v taborišču smrti Buchenwald.

LOJZE KRAKAR:

Buchenwald pri Waimarju 1960

Po sledi moje krvi hodijo radovedni turisti in slikajo ugasle peči, v katerih sežgali so moje brate.

iz kraja groze in smrti, iz kraja človeške sramote, iz rojstnega kraja hudice, iz kraja, odkjer so bežale še ptice, so zdaj naredili idilo in mesto ganljivih spominov s prospekti, vodiči — in sila poučno razstavo zločinov. Nam zanjo nekoč prestrelili so prsa, posekali ude in glave, cepili nas s kugo kot miši in kožo nam s hrbtov odrli, da danes lahko po teh glavah nagačenih, po knjigah, s človeškimi kožami vezanih, po žakljih iz las podušenih deklet preceni zemljan, kaj velja.

Še vedno kri moja je živa in živa še sleherna kaplja, ki tu je ostala... kot živa je mina, pozabljena v travi, da sproži se v hipu, ko stopi na njo nepovabljen noga in krikne v ognjenem jeziku v ušesa neba: Če kazni ni, niti zločina, potem naj premine, kar nosi človeško ime. Naj premine ta rod, ki želi osvojiti poslednjo strmino veselja in živ se povzpeti v nebesa, če ni poravnal pred slovesom na zemlji dolgov za to pot.

(Se nadaljuje)

MATEVŽ HACE:

Domotožje

Jesenskega dne je prišla četa kar precej zdelana v gorsko savinjsko vasico. Borci so se razdelili po hišah. Kuharji so zalivali kotle, straže so hitele kraj vasi na svoja mesia. Ludve se je pa usedel za nekimi starim skednjem in se naslonil kar na nahrbtnik. Razburil se je in del kapo poleg sebe, nato se je obrisal po čelu in obrazu, se okrenil proti vasi in zagodrnjal: »Kakšne grape so to in vse to nič ni vredno proti vasi, kože bi tukaj stanovale, ne pa ljudje. Ne bi dal naše hiše ob cesti za pol teh savinjskih hribov.«

Vedno in povsod je govoril samo o svoji hiši in vasi. Kamorkoli je četa prišla, je Kotnikov Ludve sedel na vrt pred hišo in začel najprej tiho, nato glasneje o tem, kako naj vrug čimprej vzame to hudičevo vojsko in te preklarije. On, Ludve, pa bi šel čez hribe in doline v svojo daljno rojstno vas. Niti ozrl se ne bi več, pa čeprav bi zajeli celo armado Nemcev in belih. Rekel bi: samo da je te hudičeve vojske konec, drugo bo že.

Mimo so prihajali zamudniki in ga vabili: »No, Ludve, pojdi, gremo v vas.« Ludve je nakremžil obraz in odvrnil: »Kakšno vas neki? Pa ja ni vsaka bajta vas? Naša vas na primer ima osemdeset hiš.« Hotel je razplesti dolgo zgodbo o svoji vasi. Poznali so njegove navade, zamahnili so z rokami in odšli štorkljaje proti vasi. Ludve je zaničljivo zrl za njimi: »Domišljavi ste, hudiči, pozabili ste na svoje vasi in kot krti rijete po teh kotanjastih hribih.«

Sance je z zadnjimi žarki observalo mračno in zakotno hribovsko vas, od koder se je slišalo kričanje ljudi in rezgetanje konj. Ludve se je dvignil, odšel počasi za skedenj proti veliki kmečki hiši. Trije paglavci so izza ogla metali za njim drobna nagnita jabolka. Ludve se je ozrl in zarenčal: »Sakramenski mulci, pozimi bi jih iz gnoja pobirali, samo če bi jih imeli, pa jih ne boste imeli, ne.«

Pred vrati neke hiše ga je srečal četni komisar in ga ošvrknil s pogledom, kot bi hotel reči: ti si pa vedno zadnji. Dežurni pa mu je zaklical: »Ludve, kam rineš! Tule

je naša desetina.« Ludve se je ozrl in zamrmral:

»Saj je vseeno, bajta je bajta v teh hribih, kaj bi izbiral in se pregovarjal.« Nato je krenil proti hišici, planil skozi vrata in se znašel pred širokim ognjiščem, kjer je močna, široka ženska mešala jed, ki ni bila niti močniku podobna. Sedem že starejših borcev je radovedno in poželjivo gledalo v velik, nad ognjem se gugajoč lonec.

»Ej, ženska, pripravite tako jed, kakor jo znajo samo naša mati,« je dejal Ludve. Ostali so se muzali in se drezali med seboj. Okroglolična in široka ženska se je samo obrnila:

»Oho, striček, ko se boš nasitil, pa boš potem povedal, kdo zna bolje kuhati.« Ostali so bušili v smeh. Ludve se je vsedel na stopnice in dejal:

»Mati, ne govorite tako. Nikomur še nisem stric in tudi danes nočem biti.«

Zamislite si pred seboj srednjevelikega moža, suhega, močnih kosti, debelih nog, nekoliko bledega, a prikupnega obraza. Dolgi površnik mu je mahedral čez kolena, kapa mu je zlezla na ušesa. Sive oči so mu nemirno švigale sem in tja. Čelo je imel vedno nagubančeno, kakor da bi v mladih letih pretrpel kaj hudega. Ni imel več kot trideset let. Držal se je naprej kot lovci, ki so vedno v gorah za divjačino. Doma je bil iz lepe ravninske vasi, bil je sin edinec vdove. Pomanjkanja ni nikoli trpel. Delal je od zore do mraka, kakor so vedno delali kmetje v njegovem kraju. K partizanom je šel, ker Italijanov ni mogel videti in ker so vsi skupaj govorili, da se mora vsak kmeti biti za svojo zemljo. Verjel je sicer, da je Slovenija lepa in bogata dežela, a za Ludveta je bila le njegova vas, hiša in vrt. Sleherna podrobnost hiše, sadni vrt, vaški potok, šola, občina, gozdovi, mrzla burja, vse to je bilo zanj nedopovedljivo lepo. Za ta lepi domači svet in kraj, kjer je živel in delal, se je bil voljan boriti, če bi bilo treba. Ali ko je prišel v četo, je samo tri tedne lahko zrl z visokega hriba na svojo rojstno vas in hišo.

Nekaj podrobnosti o deviznih spremembah v Jugoslaviji

Kakor znano, je bila s 1. januarjem letos izvedena v Jugoslaviji prva stopnja devizne reforme, s katero uvaja država nov devizni sistem, ki naj bi Jugoslaviji omogočil pot v evropsko skupnost odnošno gospodarsko sodelovanje Jugoslavije z ostalim svetom na enakih temeljih. Tako obračunski kakor tudi turistični tečaj dinarja je bil postavljen na novo osnovo, pri obračunskem tečaju znaša razmerje do ameriškega dolarja 750 dinarjev, pri turističnem tečaju pa 600 dinarjev. Kljub tej spremembi pa ostane uradni tečaj dinarja v razmerju 1:300 še naprej v veljavi, medtem ko je novi tečaj postavljen na ekonomske osnove oziroma izračune.

Nova devizna ureditev bo zlasti vplivala na gospodarstvo, tako na uvoz kot tudi na izvoz blaga. Pri izvozu je, kot je to običajno v mnogih državah, blago razdeljeno na tri skupine: za del blaga bo izvoz popolnoma prost, za del blaga bo še naprej potrebno dovoljenje, del blaga pa ostane konfingentiran, kar je nujno potrebno tudi zaradi tega, ker je sedanja ureditev le začasna značaja, ki pa naj ustvari pogoje za dokončno vključitev jugoslovanskega gospodarstva v svetovno gospodarstvo. Zato je predvideno, da se bo postopoma večala lista skupina blaga, katerega izvoz bo prost, to se pravi, da teži jugoslovansko gospodarstvo za čim bolj prosto zunanjo trgovino.

Z novim sistemom so bili ukinjeni tako imenovani koeficienti, ki so jih zamenjale izvozne premije. Na sedanji tečaj znašajo le-te 10 do 32 %, kar pomeni, da bo vrednost dolarja v tem primeru znašala 825 do 990 dinarjev. Premije pridejo v poštev tudi kot prehodno sredstvo, da se poveča izvoz in se ohrani dosedanje zunanje tržišče. Poleg tega pridejo pri večanju izvoza v poštev tudi povračila ali znižanja davkov. Predvsem pa bodo morale gospodarske organizacije odnošno proizvajalci čim bolj

in na razne načine večati konkurenčnost svojih izdelkov na zunanjem trgu, za kar obstajajo najrazličnejše možnosti, ki doslej niso bile izkoriščene v zadostni meri. To so povečanje delovne storilnosti, večje varčevanje pri surovinah in materialu ter predvsem izboljšanje kvalitete.

Ista reforma velja tudi za uvoz blaga in je prav tako določeno, da je del blaga mogoče uvažati brez vsakih dovoljenj, del blaga ostane konfingentiran, dočim je za gotove vrste blaga treba dobiti posebno uvozno dovoljenje. Za letošnje leto je na primer predvideno, da bo možno prosto uvoziti blaga v skupni vrednosti okoli 200 milijonov dinarjev. S kontingenti in z uvoznimi dovoljenji bodo začasno ščitili domačo proizvodnjo in tržišče, vendar je tudi glede uvoza predvideno, da gre razvoj v postopno večanje sistema prostega uvoza.

Razumljivo so nove spremembe več ali manj vplivale tudi na cene tako na notranjem kakor tudi na zunanjem trgu. Predvsem na notranjem tržišču je že prišlo in bo še prišlo do gotovih premikov pri cenah. Na eni strani se bodo cene dvignile, zato pa bo na drugi strani prišlo do porenitve. Na vsak način pa je sčasoma pričakovati utrditev dinarske valute na neki določeni ravni, ob ugodnem gospodarskem razvoju pa tudi izboljšanje tečaja, dokler ne bi končno bilo omogočeno uvesti zamenljivost dinarja z drugimi valutami.

Prvi korak na tej poti je bil vsekakor že storjen in se je jugoslovansko gospodarstvo začelo približevati gospodarstvu ostalih držav, od katerega ga je doslej ločil devizni sistem, ki ni več odgovaljal stvarnim pogojem. Razvoj jugoslovanskega gospodarstva, ki ga zelo pozitivno ocenjujejo tudi priznani mednarodni strokovnjaki, pa daje zagotovilo, da se bo Jugoslavija v razmeroma kratkem času lahko uvrstila med gospodarsko razvite dežele.

V Ameriki in Sovjetski zvezi:

Nadaljujejo se poskusi za potovanje človeka v vesolje

Tako Amerika kot Sovjetska zveza neprekinjeno nadaljujeta poskuse za prvi polet človeka v vesolje. Obe državi sta v zadnjih mesecih izstrelili vrsto umetnih satelitov, v katerih so bila deloma tudi živa bitja, ki so se po krajšem ali daljšem poletu spet vrnila na Zemljo in nudijo znanstvenikom dragocene izkušnje pri nadaljnjem razvijanju vsemirskih ladij.

Pred nedavnim so sovjetski znanstveniki dali fisku zanimive izjave o sovjetskih načrtih pri osvajanju vesolja. Podpredsednik sovjetske akademije znanosti Topčiljev je izjavil, da se naskok na izvenstratosferski prostor z uspehom nadaljuje, vendar bo prvi astronaut odpotoval šele tedaj, ko bodo znanstveniki povsem gotovi, da se bo lahko živ in zdrav vrnil na Zemljo. Topčiljev je tudi povedal, da se je "neposredna priprava" za prvi človeški polet v vesolje začela maja 1960 z izstrelitvijo prve vesoljske ladje, opremljene s posebno kabino, v kateri je bil maneken, enako težak kakor človek.

Sovjetski profesor Črnihovski pa je poudaril: Lahko vam obljubim, da vam bom v kratkem govoril o dogodku mnogo večje važnosti, kakor je bil polet psičke Zvezdočke. Vaša potrpežljivost ne bo podvržena predolgi preizkušnji.

ŠPORTNI vestnik ŠPORTNI vestnik

Slovo od zimskega športa

Letošnja sezona zimskega športa je zaključena in so se že začela prva tekmovanja v raznih disciplinah »poletnega« športa. Posebno nogomet je že močno zaživel, pa tudi druge športnike je pomladansko sonce izvalilo na razna igrišča.

Tudi poletna sezona bo ljubiteljem športa nudila mnogo zanimivih in privlačnih srečanj, med temi bo cela vrsta svetovnih prvenstev, od katerih eno — namreč svetovno prvenstvo v namiznem tenisu — se je že pričelo 5. aprila v Pekingu in bo trajalo do 14. t. m. Nadalje se bodo najboljši iz vsega sveta srečali v času od 19. do 23. aprila v Amsterdamu na svetovnem prvenstvu v biljarju. Od 3. do 11. junija bo v Tokiju srečanje najboljših rokoborcev, sabljači se bodo v Milanu pomerili od 15. do 30. julija, tekmovalci s čolni se bodo zbrali v Dresdenu (Vzhodna Nemčija) 23. in 26. julija, v Oslu bodo od 10. do 13. avgusta streljali, kolesarske tekme so predvidene v Zürichu in Bernu v času od 26. avgusta do 3. septembra in za naslov svetovnega prvaka v dviganju uteži bodo tekmovali na Dunaju od 4. do 9. oktobra.

Poleg svetovnih prvenstev bo letos več tekmovanj za naslov evropskega prvaka. Beograd bo prizorišče dveh takih srečanj: v začetku maja bo evropsko prvenstvo v košarki, od 2. do 10. junija pa prvenstvo v boksu. Tudi v telovadbi bodo izbirali nove mojstre, pri ženskah 3. in 4. junija v Leipzigu, pri moških pa 12. in 13. avgusta v Luksemburgu. Jahaški šport bo prišel do veljave v Aachenu od 23. junija do 2. julija, veslači pa bodo tekmovali v Pragi od 22. do 27. avgusta.

Na sporedu pa so seveda tudi razna druga mednarodna srečanja, od katerih bi omenili le lahkoatletski dvoboj Amerika-Sovjetska zveza 15. in 16. julija v Moskvi ter plavalne tekme obeh veselil konec avgusta v Ameriki. Odigranih bo več kvalifikacijskih tekem za svetovno prvenstvo v nogometu, v evropskem merilu pa se bodo nadaljevale in zaključile tekme za evropski pokal. Za zaključek leta — od 26. do 28. decembra — pa bo Avstralija ponovno branila Davisov pokal, ki si ga je v tenisu osvojila že večkrat po vrsti.

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnaslika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nale — 10.10 Za gospodinjjo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.
Sobota, 8. 4.: 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Širni pisani svet — 13.10 Sopek cvelliz z Dunaja — 14.00 Pozdrav nale — 15.30 Iz vseh dolin zveni — 16.20 Mladinska oddaja — 18.10 Za delovno ženo — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 „Madame Butterfly“, opera — 22.45 Plesna glasba.
Nedelja, 9. 4.: 6.10 Vesele melodije — 6.50 Hišni vrt — 7.00 Jutranji koncert — 8.05 Kmečka oddaja — 11.00 Od dežele do dežele — 12.00 Tekmovanje godb na pihala — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nale — 16.00 O'roški oder — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Sport — 20.10 Kriminalna uganka „Kdo je storilec?“.
Ponedeljek, 10. 4.: 8.00 Operni koncert — 15.30 Knjižni kotiček — 17.10 Popoldanski koncert — 18.35 Mladina in film — 20.15 In kaj mislite vi? — 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.00 Koroška domovinska kronika — 22.25 Teden pri Združenih narodih.
Torek, 11. 4.: 8.00 Ljudstvo muzicira — 8.45 Domači zdravnik — 14.30 Ljudsko pesništvo iz Koroške — 16.00 Godba na pihala — 18.00 Praelna vzgoja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.30 Diplomatska konferenca na Dunaju — 20.15 Komedija.

RADIO PROGRAM

Sreda, 12. 4.: 8.00 Melodije, ki ne izvenijo — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.45 Glasba za mladino — 17.10 Vesel delopust — 19.00 Od plošče do plošče — 20.15 Orkestrski koncert — 22.40 Neminljiva melodije.

Četrtek, 13. 4.: 8.00 Operni koncert — 8.45 Avstriji v tujini — 14.30 Ura pesmi — 15.30 Aktualna reportaža — 16.30 Iz umetniške mape — 17.10 Pisan šopek melodij — 18.05 Kmečka oddaja — 18.35 Mladina sprauje — 19.30 Diplomatska konferenca na Dunaju — 20.15 Radijska igra — 21.10 Pajoma in pripovedujemo o deželi Drave — 22.25 Plesna glasba.

Petek, 14. 4.: 8.00 Orkestrski koncert — 8.45 Koroške narodne pesmi — 13.10 Ljudske viže — 13.40 Pozdrav iz Alp — 14.45 Komorna glasba — 18.00 Koroška narežja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Halo! Teenagerji! — 22.40 Zaljubljene melodije.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.05 Šolska oddaja — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 19.30 Zabavna oddaja — 21.55 Sport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Večerna izdaja — 23.20 Glasba za nočnega delavca.

Sobota, 8. 4.: 8.20 Da, to je moja melodija — 11.00 Ljudske viže — 13.35 Slavni umetniki — 14.00 Glasba ne pozna meja — 14.30 Godba na pihala — 14.40 Tehnični razgled — 15.00 Mladinski koncert — 17.40 Gradješka ura — 19.15 Oddaja vicekanclerja — 20.45 Dobro za bavo — 22.20 Ples in pešje.

Nedelja, 9. 4.: 7.05 Godba na pihala — 8.00 Leto v pesmi: April — 8.15 Kaj je navega — 10.05 Dunajski zajtrk z glasbo — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Operna geografija — 16.00 Ritmični koktajl — 18.25 Jezikovna policija — 19.10 Melodija in ritem — 20.00 Dunajska Državna opera med obema vojnama — 20.45 Prosimo, odložite — 22.15 Svet jazza — 23.15 Tisoč lakov plesne glasbe.

Ponedeljek, 10. 4.: 6.05 Premislite, prosimo, sami — 8.10 Z veselo igro — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 13.30 V operni loži — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.30 Zabavni zvoki — 16.15 Aktualna reportaža — 16.30 Dunajski valček, dunajska pesem — 17.15 Znanje za vse — 17.40 Zenska oddaja — 20.00 „Perseus in Andromeda“ — 22.15 Operne melodije.

Torek, 11. 4.: 6.05 Preden odidete — 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.30 Pomembni orkestri — 16.30 Zivljenje se začne pri šestdesetih — 17.45 Esperanto — 19.20 Dunajski slavnostni tedni — 20.30 Ljudstvo in domovina — 22.15 Pozdrav z Dunaja.

Sreda, 12. 4.: 6.05 Premislite, prosimo, sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 16.00 Otroška ura — 16.30 Dunajske viže — 17.40 Zenska oddaja — 18.00 Glasba Josepha Lannerja — 19.20 Za prijatelja planin — 21.00 Orkestrski koncerti.

Četrtek, 13. 4.: 6.05 Preden odidete — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 14.15 Znanstveni — 15.30 Glasbena revija — 16.30 Zabavni zvoki — 17.40 Zenska oddaja — 20.30 Glavni film se prične — 21.00 Pesem prarije.

Petek, 14. 4.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Glasba na tekočem traku — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Glasba razveseljuje — 19.10 Teden dni svetovnega dagajanja — 20.00 „Prokleta morje“, radijska igra.

Slovenske oddaje Radio Celovec

Nedelja, 9. 4.: 7.30 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 10. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Pomenzijske Mišičine basni v svetovnem merilu. — Koroške narodne. — 18.00 Iz našega albuma pesmi in glasbe.

Torek, 11. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Balje je pazili, kol zdraviti se.

Sreda, 12. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Za ženo in deklo. — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 13. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Živa srečanja: Dr. Melod Turnšek.

Petek, 14. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Zvočni obzorik. — Rdeče, rumeno, zeleno.

Sobota, 15. 4.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Televizijski program:

V sako dnevnna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 9. 4.: 17.00 Za otroke — 17.30 Za mladino — 18.30 Za družino — 19.30 Družina Leitner — 20.05 „100.000 dolarjev nagrade“, kriminalna komedija.

Ponedeljek, 10. 4.: 19.30 Hišni kalendar za mesto in deželo — 20.25 Aktualni šport — 20.45 „Enaindvajset“ — 21.25 „Tako živkajo mladi“.

Torek, 11. 4.: 19.30 Televizijska kuhinja — 20.25 „Kjer ikričanec poje“, opereta.

Sreda, 12. 4.: 17.00 Za otroke — 17.30 Za mladino — 18.00 Ekspedicija v neznano — 19.30 Pomočniki človeštva — 20.25 Srečanje z Bruce Lowom — 21.05 „Narod kot vsak drugi“.

Četrtek, 13. 4.: 19.30 Sport — 20.20 Pronos s Švedske — 21.05 „Skoroj pesnik“.

Petek, 14. 4.: 19.30 Tudi to je Avstrija — 20.25 „Igralec“ in „Paroka“, medigra in opera — 21.05 „Paseo de la Reforma“, oddaja iz Mexiko-City.

Sobota, 15. 4.: 19.30 „Moja nečakinja“ — 20.20 „Malo meslo, prav veliko“.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/sek.

Sobota, 8. 4.: 15.30 „Otok in struga“, drama — 18.00 Radijska univerza — 20.30 Teden v Italiji — 20.40 Zbor „Korolan“ — 21.00 Za smeh in dobro voljo.

Nedelja, 9. 4.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Slovenske narodne pesmi — 11.30 Za najmlajše — 13.00 Kraniko tedna v Trstu — 14.30 Sedem dni v svetu — 14.45 Pojeta lva Rabič in Marjana Deržaj — 15.40 Razmišljanje o jazzu — 17.00 Tržaški obiski — 18.30 Glasbene slike — 21.00 Slovenske narodne pesmi — 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 10. 4.: 18.00 Italijanščina po radiju — 18.30 Baročna glasba — 19.00 Znanost in tehnika — 20.00 Sportna tribuna — 20.30 „Andre Chenier“, opera.

Torek, 11. 4.: 18.00 Radijska univerza — 19.00 Za najmlajše — 21.00 Obzorik filmskega sveta — 22.00 Sprehodi po antičnih gajih.

Sreda, 12. 4.: 18.00 Slovenščina za Slovence — 18.30 O glasbi in glasbenikih v anekdotah — 19.00 Zdravstvena oddaja — 20.30 „Zaton ob zori“, igra.

Četrtek, 13. 4.: 18.00 Radijska univerza — 19.00 Segel in običaji tujih narodov: Eskimi — 20.30 Simfonični koncert orkestra Tržaške filharmonije — 21.00 Književnost in umetnost.

Petek, 14. 4.: 18.00 Italijanščina po radiju — 19.00 Sola in vzgoja — 21.00 Gospodarstvo in delo — 21.15 Operna glasba — 22.00 Oblednica tedna — 22.15 Srečanja s slavniimi glasbeniki: Dinu Lipalji.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje: 5.00 Dobra jutro — 5.10 Nekaj domačih — 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 8. 4.: 8.05 Glasba ob delu — 8.25 Narodni motivi za klavir — 8.55 Radijska šola — 10.15 Emil Adamič: Koroška suita — 10.40 Angleščina za mladino — 11.00 Po svetu jazza — 11.30 Pionirski tednik — 11.50 Otroci izbirajo pesmico — 13.30 Po domače vam igrajo mali ansambli — 13.50 Od arije do arije — 14.20 Sport in športniki — 14.35 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 16.40 Komorni moški zbor — 17.45 Pevec Krsta Petrovič — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.30 V planinski koči — 18.45 Okno v svet — 20.00 Ljubiteljem narodnih in domačih melodij — 21.00 Za prijeten konec tedna.

Nedelja, 9. 4.: 6.00 Jutranji pozdrav — 7.35 Vojaška godba — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.30 Skladbe za otroke — 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.20 Jakov Golovac: Pesem in ples z Balkana — 10.45 Spoznavajmo svet in domovino — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.45 Z glasbo po Evropi — 14.15 Voščila — 15.30 Kar radi poslušate — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Koncertni valčki — 16.40 Slovenske narodne pesmi — 17.30 Radijska igra — 20.05 Izberite melodijo tedna — 20.50 V ritmu počasnega faxtrala — 21.00 Operna glasba — 22.15 Ples ob radijskem sprejemniku.

Ponedeljek, 10. 4.: 8.40 Sedem pevcev, sedem popevk — 9.20 V opernem svetu — 10.15 Iz dežele in deželo — 10.40 Poje zbor Slovenske filharmonije — 11.00 Po svetu jazza — 11.30 Za otroke — 12.00 Zadovoljni Kranjci — 12.45 Violinist Rok Klopčič — 14.15 Jugoslovanske radijske postaje pozdravljajo slovenske poslušalce: radio Sarajevo — 14.35 Voščila — 15.40 Čudoviti promet na Švedskem — 16.00 Iz oper Giacomina Puccinija — 17.15 Soferjem na pot — 18.00 Sportni tednik — 18.50 Človek in zdravje — 20.00 Glasbeni variete — 20.45 Kulturni globus — 21.00 Simfonični orkester Slovenske filharmonije.

Torek, 11. 4.: 8.05 Izberite melodijo tedna — 8.55 Radijska šola — 10.40 Utrujta svojo angleščino — 11.00 Melodije iz Dvorakove „Rusalka“ — 11.40 Zvočna mavrica — 12.00 Vaški kvintet fer Božo in Miško — 12.45 Godba na pihala — 14.05 Radijska šola — 14.35 Iz opere „Hovanščina“ — 15.40 Iz domače književnosti — 17.25 Igor Stravinski: Petruška — 18.20 Za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 Izobraževalni obzorik — 20.30 Radijska igra — 21.30 Veliki zabavni orkestri — 23.05 Italijanske popevke.

Sreda, 12. 4.: 8.05 Mladina poje — 9.00 Jezikovni pogovori — 10.15 Naši pevci v velikih opernih vlogah — 11.00 Ob obalah Sredozemskega morja — 11.30 Za cibabane — 12.00 Okfel bratov Pinal — 13.30 Samospevi jugoslovanskih skladateljev — 14.05 Radijska šola — 14.40 Pesmi Radovana Gobca — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Koncert po željah — 17.30 Pevka Olivera Markovič — 17.45 Jazz na koncertnem odru — 18.00 Kulturna kronika — 18.20 Slovenska novoromanlika: Josip Pavčič, Anton Lajovic — 20.00 „Vrtinec“, opera — 22.15 Za ljubitelja popevk.

Četrtek, 13. 4.: 8.05 Glasba ob delu — 8.35 Slovenski pevski okleti — 8.55 Radijska šola — 9.25 Revija instrumentov in solistov — 10.15 Panorama zabavnih zvokov — 11.00 Ruski tečaj za začetnike — 11.15 Ruske popevke — 12.00 Folklorni zapiski — 12.25 Operna glasba — 13.30 Napevi iz Španije — 13.50 Komorni zbor radia Ljubljana — 14.35 Voščila — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 17.15 Turizam in melodije — 18.00 Iz manj znanih oper — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Četrtekov večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Literarni večer — 21.25 Iz jugoslovanske simfonične glasbe — 22.15 Po sve'u jazzu.

Petek, 14. 4.: 8.05 Kavkaške skice — 9.20 Narodne za duet in orkester — 9.35 Za mlade ljubitelje glasbe — 10.15 Horisti Jože Falout — 10.35 Zvoki velikih mest — 11.00 Operne melodije — 11.30 Človek in zdravje — 11.40 Popevke se vrtijo — 12.25 Poljska zabavna glasba — 12.40 Pisani zvoki z Dravskega polja — 13.30 Iz filmov in glasbenih revij — 13.45 Polke in valčki — 14.05 Radijska šola — 14.35 Mezzosopranistka Giulietta Simionato — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Glasbena popoldne — 17.25 Od plesišča do plesišča — 18.30 V dvorah Svobod in prosvetnih društev — 20.00 Lepa melodije — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Veliki skladatelji: Johannes Brahms — 21.15 O morju in pomorščakih — 22.35 Moderna plesna glasba — 23.05 Večer srbske komorne glasbe.